

**UCHWAŁA NR .....
RADY POWIATU W ŚREMIE**

z dnia ..... 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2025-2027”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.) Rada Powiatu w Śremie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2025-2027”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Śremie.

§ 3. Uchwała obowiązuje od dnia podjęcia.

Sprawdzono pod względem
formalno-prawnym

Piotr Budziński
advokat

**UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR
RADY POWIATU W ŚREMIE**

z dnia

Wysoka Rado,

Art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.) stanowi, iż do zadań własnych powiatu należy opracowywanie i realizacja trzyletnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

„Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2025-2027” zwany dalej „Programem” zawiera diagnozę systemu wsparcia dziecka i rodziny na terenie powiatu śremskiego, określa cele i harmonogram ich realizacji na kolejne trzy lata, w tym określenie corocznego limitu nowo tworzonych rodzin zastępczych zawodowych.

Program stanowi podstawę budowania efektywnego systemu zabezpieczenia pobytu dziecka w pieczy zastępczej, rozwoju i wspierania systemu pieczy zastępczej oraz wspierania w procesie usamodzielniania wychowanków.

W związku z powyższym, podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.

WICESTAROSTA

Zenon Jahns

ZASTĘPCA KIEROWNIKA

A. Kuzniak
Agnieszka Kuzniak

Załącznik do uchwały Nr .....
Rady Powiatu w Śremie
z dnia ..... 2024 r.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2025 – 2027

POWIAT ŚREMSKI

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
STRUKTURA PROGRAMU	5
Miejsce Programu W systemie zarządzania strategicznego	5
Koordynator Programu oraz partnerzy	7
Adresaci Programu	8
Sprawozdawczość i ewaluacja	8
Finansowanie	9
DIAGNOZA STANU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ŚREMSKIM	11
Diagnoza zagrożonych środowisk wychowawczych	11
Charakterystyka pieczy zastępczej na terenie Powiatu Śremskiego w latach 2022-2024	19
Podsumowanie rozwoju pieczy zastępczej w latach 2022-2024 (ocena realizacji celów)	28
Analiza SWOT obszaru wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej	32
Wnioski z analizy	36
PLAN ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ŚREMSKIM	38
Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych	38
Zakładane rezultaty	39
Cele Programu i planowane do realizacji przedsięwzięcia	41
PODSUMOWANIE	57
SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	59

WPROWADZENIE

Zagadnienie pieczy zastępczej uregulowane jest w sposób kompleksowy w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zwanej dalej Ustawą. Ustawa określa zasady oraz formy wspierania rodziny, która przeżywa trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zadania w zakresie postępowania administracyjnego.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2025-2027 zwany dalej Programem został sporządzony na podstawie założeń cytowanej Ustawy. Jako podstawę prawną Programu określa się art. 180 ust. 1 ww. ustawy, stanowiący, iż do zadań własnych powiatu należy: „opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych”.

Zarządzeniem nr 28/2011 Starosty Śremskiego z dnia 15 listopada 2011 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremsku wyznaczone zostało na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Każde dziecko ma prawo do wychowywania się w rodzinie. W sytuacji, kiedy bliscy nie są w stanie zapewnić dzieciom opieki i wychowania, organizujemy pieczę zastępczą. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością, czyli następować po wykorzystaniu wszystkich możliwych form wsparcia rodziny w środowisku. Aby pomóc rodzinie mającej trudności opiekuńczo-wychowawcze, konieczna jest ochrona dzieci. Skuteczna pomoc jest możliwa w przypadku, kiedy zostanie osiągnięta współpraca wszystkich osób, instytucji i organizacji pracującymi z dziećmi i rodziną.

Program jest sporządzony w celu usystematyzowania działań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie Powiatu Śremskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczenia dzieci poza rodzinami biologicznymi i wspierania rodzinnych form pieczy zastępczej.

W pieczy zastępczej tworzymy warunki sprzyjające indywidualizacji pracy z dzieckiem, dlatego rozwijamy różnorodne formy, w tym rodzinne oraz specjalistyczne. Dzieci w pieczy zastępczej potrzebują stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa oraz akceptacji. Z założenia piecza zastępcza ma charakter tymczasowy. Tworzymy zatem warunki do pomocy i pozytywnych zmian w rodzinie, aby dziecko mogło bezpiecznie powrócić pod opiekę rodziców. Jeśli nie jest to możliwe, dziecko przebywa w pieczy zastępczej do czasu adopcji lub usamodzielnienia się.

Dokument ten jest nie tylko kontynuacją realizacji założeń, które określone zostały we wcześniejszych programach. Wskazane cele, kierunki działań i zadania uwzględniają przyszłe potrzeby w zakresie pieczy zastępczej w Powiecie Śremskim oraz zintegrowaną współpracę z osobami i instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny. Dotychczasowe doświadczenia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie w zakresie realizacji pieczy zastępczej potwierdzają, że nadal niezbędne jest wdrażanie nowych inicjatyw z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną w celu ograniczenia zakresu występowania problemów niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin, zapewnienia prawidłowej opieki dla dzieci doświadczających opuszczenia, osierocenia, krzywdy. Program wskazuje również konieczność kontynuowania działań rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz osób usamodzielniających, a także realizacji działań zmierzających do profesjonalizacji pieczy zastępczej funkcjonującej w powiecie.

Opracowany dokument stanowi podstawę budowania efektywnego systemu zabezpieczenia pobytu dziecka w pieczy zastępczej, rozwoju i wspierania systemu rodzinnej pieczy zastępczej oraz wspierania w procesie usamodzielniania wychowanków. Jest spójny ze „Strategią rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Śremskim na lata 2021-2027”, ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.

STRUKTURA PROGRAMU

MIEJSCE PROGRAMU W SYSTEMIE ZARZĄDZANIA STRATEGICZNEGO

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2025-2027 stanowi realizację dyspozycji ustawowej zawartej w art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Jest adresowany w szczególności do małoletnich mieszkańców Powiatu Śremskiego i ich rodzin, a także do rodzin zastępczych oraz do kandydatów na rodziny zastępczej.

Nadrzędnym aktem prawa Rzeczy Pospolitej Polskiej jest Konstytucja, która w art. 48 wskazuje prawo rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami z uwzględnieniem stopnia dojrzałości dziecka, także wolności jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a organy władzy publicznej mają obowiązek ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem, demoralizacją. Konwencja ONZ o prawach dziecka mówi o tym, że dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Regulacje dotyczące opieki wychowania dziecka poza rodziną biologiczną zawarte są w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nakłada na samorządy obowiązek budowania lokalnego systemu wsparcia w obszarze wychowania i pieczy zastępczej.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych, pieczę zastępczą organizuje powiat. Piecza zastępcza zapewnia pracę z rodziną, umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

Dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej zapewnia się tym samym przygotowanie do: godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania

trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji, a także dla zdobywania umiejętności społecznych.

Program odwołuje się do założeń systemu wsparcia rodziny i systemu wsparcia pieczy zastępczej, który jest całościowym sposobem organizowania wsparcia i usług realizowanych przez instytucje publiczne i niepubliczne, regulowanym szeregiem ustaw, w tym przede wszystkim ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej. Odwołuje się także do założeń, między innymi: Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku, ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, ustawy z dnia 19 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 6 listopada 2023 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej.

Program wpisuje się w Wielkopolski Program Wspierania Rodziny, Systemu Pieczy Zastępczej i Adopcji na lata 2021-2025 w szczególności odnosząc się do pierwszego z trzech głównych celów, który zakłada „Poprawę jakości życia rodzin, osób funkcjonujących w systemie wsparcia rodziny, systemu pieczy zastępczej i adopcji – w zakresie funkcjonowania ich członków (w tym w obszarze zdrowia psychicznego), rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz konsekwencji, jakie ponoszą w ich wyniku dzieci, a także wsparcia potencjału osób żyjących w rodzinach do pełnienia różnych ról społecznych”.

Punktem wyjścia do opracowania Programu jest postulowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Śremskim na lata 2021-2027 idea pierwszego celu operacyjnego, który brzmi: „Zintegrowany system wsparcia rodzin ze szczególnym uwzględnieniem pozycji dzieci i młodzieży”. W ramach powyższej idei w Powiecie Śremskim realizowane są dwa cele strategiczne, tj.:

1. Wzmacnianie systemu sprzyjającego rozwojowi dziecka w rodzinie i w środowiskach pozarodzinnych.
2. Rozwijanie systemu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Fundamentem Programu jest maksymalne wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału przy jednoczesnym jego rozwoju, którego misją jest stworzenie takiego systemu wspierającego dziecko i rodzinę, który reaguje szybko, skutecznie i zapewnia bezpieczny stabilny rozwój.

KOORDYNATOR PROGRAMU ORAZ PARTNERZY

Koordinatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie, które sprawuje nadzór nad realizacją działań ustalonych w Programie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie zadania Programu będzie wypełniać przy współpracy:

- Starostwa Powiatowego w Śremie,
- organów administracji samorządowej,
- Sądu – Wydziałów Rodzinnych Sądów Rejonowych,
- kuratorów sądowych i społecznych,
- instytucji systemu pomocy społecznej i wsparcia rodziny, w tym centrów usług społecznych oraz ośrodków pomocy społecznej,
- zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej,
- Policji,
- Prokuratury,
- rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka,
- pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej,
- placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- ośrodków adopcyjnych,
- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Śremie,
- placówek oświatowych działających na terenie Powiatu Śremskiego,
- jednostek ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych,
- kościołów i związków wyznaniowych,
- wolontariuszy,
- mediów,
- Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu,
- Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu,

- innych podmiotów i ich przedstawicieli działających na rzecz dziecka i rodziny.

ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest bezpośrednio do:

- osób pełniących funkcję rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka,
- usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej oraz opiekunów usamodzielniania,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- rodzin pomocowych, sprawujących czasową opiekę nad dzieckiem w przypadku niesprawowania jej przez rodzinę zastępczą lub prowadzących rodzinny dom dziecka,
- osób do sprawowania opieki nad dzieckiem w rodzinie zastępczej,
- osób pracujących zawodowo w obszarze pieczy zastępczej,
- przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze wspierania pieczy zastępczej,
- pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie.

SPRAWOZDAWCZOŚĆ I EWALUACJA

Program będzie analizowany w procesie monitoringu, którego istotą jest badanie i weryfikacja realizacji jego kierunków działań.

Monitoring programu odbywać się będzie poprzez bieżącą weryfikacją stopnia realizacji Programu, ocenę powstających wyzwań i zagrożeń, tak aby możliwe było dokonanie aktualizacji treści Programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne lokalnego systemu pieczy zastępczej.

Podstawę ewaluacji stanowią:

- informacje od opiekunów, rodziców zastępczych i naturalnych dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej,
- wypowiedzi i oświadczenia wydawane przez adresatów i partnerów Programu,

- plany pomocy dziecku, okresowe oceny sytuacji dziecka i oceny rodzin zastępczych,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- sprawozdania rzeczowe, finansowe i merytoryczne sporządzane w ramach realizacji zadań na rzecz pieczy zastępczej.

Ocena poszczególnych działań realizowanych w ramach celów będzie dokonywana corocznie. Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie będzie raz w roku przedkładał Radzie Powiatu Śremskiego raport merytoryczny i finansowy z realizacji Programu wraz z wykazem potrzeb w zakresie pieczy zastępczej, będący integralną częścią sprawozdania z działalności jednostki. Pozwoli to na bieżące śledzenie stopnia wykonania ujętych w Programie działań.

Program jak określono we wprowadzeniu ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się okoliczności formalno-prawnych, bieżących potrzeb a także możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.

Ocena Programu, która zostanie przeprowadzona po zakończeniu jego realizacji, pozwoli określić wszystkie uzyskane efekty oraz wskazać czynniki, które ułatwiały bądź utrudniały jego realizację. Pomocne w końcowej ocenie realizacji Programu będą wymienione w harmonogramie wskaźniki przypisane do każdego zadania.

FINANSOWANIE

W realizacji działań programowych stosowane będą mechanizmy finansowe pozwalające na jak najskuteczniejsze i najpełniejsze wykonywanie założonych zadań. Szczególne znaczenie ma tutaj zaangażowanie środków pochodzących z różnych źródeł, takich jak:

- budżetu Powiatu Śremskiego,
- budżetu państwa w ramach dotacji celowych na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej,
- budżetu państwa w ramach dotacji celowych na dofinansowanie zadań rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- budżetów samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,

- budżetów innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków poniesionych na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu śremskiego,
- odpłatności rodziców biologicznych,
- środków pozyskanych z innych źródeł, w tym funduszy i programów, środków Unii Europejskiej, grantów i projektów konkursowych, środków pozyskanych z samorządu województwa, dotacji oraz projektów w ramach środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- środków finansowych innych podmiotów współpracujących na rzecz realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Planowanie wydatków na poszczególne działania dokonywane będzie corocznie, po uzyskaniu informacji o wielkości środków pozyskanych na dany rok.

DIAGNOZA STANU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ŚREMSKIM

Naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym przekazywane są wartości niezbędne do prawidłowego funkcjonowania dziecka w społeczeństwie jest rodzina biologiczna. W sytuacji kiedy rodzina zawodzi i nie wypełnia prawidłowo powierzonych funkcji względem dziecka podejmowane są działania wspierające i pomocowe w celu zniwelowania pojawiających się trudności. Zadania te wykonuje gmina zwykle przy pomocy asystentów rodziny lub pracowników socjalnych. Jednakże nie zawsze działania te przynoszą oczekiwane rezultaty i wówczas zachodzi konieczność zapewnienia dziecku opieki w systemie pieczy zastępczej. Rolą systemu pieczy zastępczej jest zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego respektującego jego prawa: prawa powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia. Opieka nad dzieckiem może być zapewniona poprzez umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

DIAGNOZA ZAGROŻONYCH ŚRODOWISK WYCHOWAWCZYCH

W poszczególnych gminach Powiatu Śremskiego przeprowadzono diagnozę zagrożonych środowisk wychowawczych, w celu uzyskania danych o liczbie rodzin dysfunkcyjnych pod względem opiekuńczo-wychowawczym oraz informacji na temat objęcia tych rodzin wsparciem asystentów rodziny.

Tabela nr 1. Liczba rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej (stan w dniu 3 grudnia 2024 r.)

Dane o zagrożonych środowiskach wychowawczych		Gmina Śrem	Gmina Książ Wlkp.	Gmina Dolsk	Gmina Brodnica	OGÓŁEM
Liczba rodzin zagrożonych umieszczeniem dziecka w systemie pieczy zastępczej		7	2	0	5	14
Liczba dzieci w rodzinie ogółem w wieku 0-18 r.ż.,		29	6	0	14	49
w tym:	0-10 r.ż.	14	1	0	12	27
	powyżej 10 do 18 r.ż.	15	5	0	2	22
Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny		3	8	8	5	24

Źródło: Opracowanie na podstawie danych CUS i OPS

Według stanu na 30 listopada 2024 r. w gminach Śrem, Książ Wlkp., Brodnica są rodziny zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Jak wynika z analizy przedstawionej przez CUS w Śremie oraz ośrodki pomocy społecznej w Książu Wlkp., Brodnicy oraz Dolsku rodziny wskazane w tabeli w większości zostały objęte wsparciem asystenta rodziny. W gminie Dolsk obecnie nie zdiagnozowano rodzin z nasilonymi problemami opiekuńczo-wychowawczymi, natomiast w całym powiecie jest ich 14.

W tabeli nr 2 przedstawiono dane dotyczące pracy asystentów rodziny w poszczególnych gminach Powiatu Śremskiego. Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej przez gminy miało na celu zintensyfikowanie na szczeblu gminy pracy z rodziną biologiczną poprzez m.in. pracę asystenta rodzinnego. W roku 2021 w gminach Powiatu Śremskiego pracowało łącznie 8 asystentów rodziny, którzy objęli wsparciem 97 środowisk, w których wychowywało się 256 dzieci. Wśród tych środowisk, w 9 rodzinach prowadzona była praca asystenta, także po zabezpieczeniu 19 dzieci w pieczy zastępczej. W porównaniu do roku 2024 w gminach zatrudnionych jest 5 asystentów rodziny, obejmujących wsparciem 73 rodziny, w których wychowuje się 158 dzieci, w tym z 15 rodzinami, z których 35 dzieci przebywa w pieczy zastępczej.

Widoczny jest spadek środowisk objętych wsparciem asystenta rodziny, a jednocześnie zauważalna potrzeba pracy ze środowiskiem biologicznym dzieci znajdujących opiekę w pieczy zastępczej. Analiza systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Śremskiego wskazuje, iż pomimo realizacji zamierzeń ustawowych w zakresie objęcia rodzin asystenturą, obserwowany jest spadek liczby rodzin korzystających z tej formy wsparcia, liczba dzieci trafiających do pieczy zastępczej stale rośnie, a 14 rodzin, w których wychowuje się 49 dzieci, zagrożonych jest umieszczeniem w rodzinie zastępczej.

Praca z rodziną, u której zdiagnozowano problemy opiekuńczo-wychowawcze jest zadaniem asystenta rodziny. Poniższa tabela pokazuje liczbę rodzin z terenu Powiatu Śremskiego, których sposób funkcjonowania wymagał wsparcia w postaci przyznania asystenta rodziny.

Tabela nr 2. Dane dotyczące pracy asystentów rodziny w gminach na terenie Powiatu Śremskiego

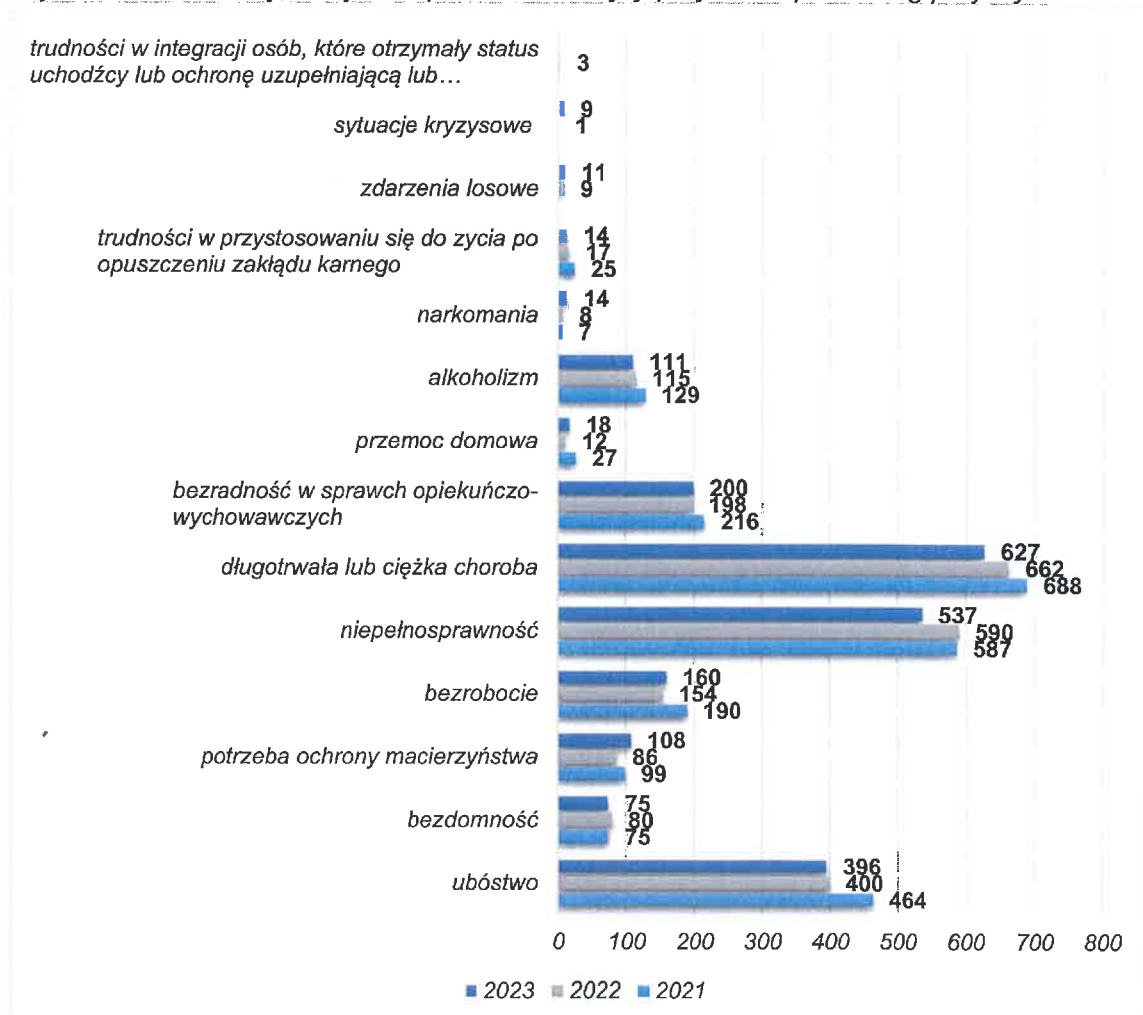
	Gmina Śrem		Gmina Książ Wlkp.		Gmina Dolsk		Gmina Brodnica	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
2021								
Liczba zatrudnionych asystentów	5		1		1		1	
Przydzielenie asystenta rodziny	63	179	10	23	10	24	14	30
w tym rodzinom z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej	6	15	0	0	0	0	3	4
2022								
Liczba zatrudnionych asystentów	3		1		1		1	
Przydzielenie asystenta rodziny	54	101	8	18	12	24	15	31
w tym rodzinom z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej	8	17	0	0	0	0	3	4
2023								
Liczba zatrudnionych asystentów	3		1		1		1	
Przydzielenie asystenta rodziny	51	129	12	21	9	18	8	20
w tym rodzinom z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej	13	27	2	6	0	0	2	2
2024 (stan w dniu 3 grudnia)								
Liczba zatrudnionych asystentów	2		1		1		1	
Przydzielenie asystenta rodziny	44	91	9	23	8	18	11	26
w tym rodzinom z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej	11	24	1	4	0	0	3	7

Źródło: Opracowanie na podstawie danych CUS i OPS

Z danych gromadzonych przez Główny Urząd Statystyczny wynika, że na terenie Powiatu Śremskiego w 2021 r. 216 rodzin, w 2022 r. 198 rodzin, w 2023 r. 200 rodzin korzystało z pomocy centrum usług społecznych i ośrodków pomocy

społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Najczęstszymi powodami udzielania pomocy i wsparcia w powiecie są długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność i ubóstwo. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest czwartą przyczyną objęcia rodziny wsparciem. W następnej kolejności rodziny zostały objęte wsparciem z powodu bezrobocia i alkoholizmu. W skali województwa wielkopolskiego sytuacja wygląda podobnie. Według danych Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poznaniu w 2023 r. 10 687 rodzin wielkopolskich korzystało z pomocy społecznej z uwagi na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Widoczny jest spadek liczby rodzin korzystających z pomocy ze wszystkich najczęściej wskazywanych powodów, w stosunku do minionych lat.

Wykres nr 1. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg przyczyn.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS (www.bdl.stat.gov.pl)

W tym miejscu warto zwrócić szczególną uwagę na problem przemocy domowej, która rocznie dotyka dziesiątki tysięcy osób. Pomimo, że statystyki dotyczące umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej nie wskazują wprost stosowania przemocy jako przyczyny, to w pracy z dziećmi często pojawia się wątek, w którym małoletni przyznają, że w rodzinnym domu doświadczali krzywdy ze strony najbliższych. Nowelizacja w 2023 r. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej zasygnalizowała, iż dziecko doświadcza przemocy również będąc jej świadkiem.

Poniżej przedstawiono diagnozę zjawiska przemocy domowej w odniesieniu do badań ogólnopolskich jak również danych sprawozdawczych wykorzystanych w opracowaniu Programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej w Powiecie Śremskim na lata 2024 – 2030.

Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy domowej gromadzonych przez Policję, w 2022 roku ogólna liczba osób doznających przemocy w Polsce kształtowała się na poziomie 71 631, w tym 73% stanowiły kobiety (51 935 osób), 15% – małoletni (10 982 osoby), z kolei 12% – mężczyźni (8 714 osób). W 2022 roku zanotowano 62 244 osoby stosujące przemoc, z czego zdecydowaną większość stanowili mężczyźni, tj. 55 426 osób (89%). W porównaniu do 2021 roku liczba osób doznających przemocy zmniejszyła się o 5,5% (4 130 osób), z kolei liczba osób stosujących przemoc spadła o 4,0% (2 602 osoby).

Opublikowane w 2023 r. przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: ośmiu na dziesięciu (79%) nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło przynajmniej raz w swoim życiu przemocy. Krzywdzenia ze strony bliskiej osoby doświadcza 32% dzieci i młodzieży. 26% małoletnich doświadczyło wykorzystania seksualnego bez kontaktu fizycznego – to trzecia najczęściej wskazywana przez dzieci kategoria przemocy. Długotrwałego znęcania się w 2013 r. doświadczyło 11% respondentów, w 2023 r. już 18%. Przemoc psychiczna w ciągu ostatniej dekady także wyraźnie przybiera na sile – z 28% do 43%. Jedno na troje dzieci doświadczyło przemocy fizycznej lub/i psychicznej ze strony bliskich dorosłych. Skala tej pierwszej formy przemocy na przestrzeni lat spada. W 2018 roku o doświadczeniu przemocy fizycznej od bliskiej osoby dorosłej mówiło 33% dzieci i nastolatków, w 2023 r. – 24%. Ten pozytywny trend to dowód na to, że kampanie społeczne i działania edukacyjne przynoszą efekty. Jednak mimo tego spadku w dalszym ciągu prawie jedna czwarta dzieci i młodzieży doświadcza przemocy fizycznej, a ponad jedna piąta (22%) przemocy

psychicznej. Przemocy ze strony bliskich dorosłych dzieci i nastolatki najczęściej doświadczają od rodziców. Ojcowie nieco częściej dopuszczają się przemocy fizycznej (35% wobec 31% matek), matki – psychicznej (43%, wobec 39% ojców). Generalnie jednak, jak wynika z badania, i ojcowie, i matki krzywdzą dzieci w zbliżonym stopniu. Doświadczanie przemocy domowej niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania, jak i w dorosłym życiu, a dodatkowo zachowania przemocowe mogą zostać dziedziczone, tzn. przeniesione na dzieci osoby krzywdzonej w przyszłości. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal akceptuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku wynika, że połowa Polaków (52%) uważa, iż są sytuacje, kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie 21%.

Z „Ogólnopolskiej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie” z 2019 roku wynika fakt, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy domowej. Badanie pokazało, że około 85-90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne. Jednak nadal około 10% dorosłych uznaje zachowania przemocowe za normalne. Ponadto, zdaniem 72% respondentów prawo w Polsce w niedostatecznym stopniu chroni osoby doznające przemocy domowej.

Jednym z elementów, który może zobrazować skalę zjawiska przemocy domowej w Powiecie Śremskim jest liczba „Niebieskich Kart”. Jest to procedura obejmująca ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, Żandarmerii, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej.

Na przestrzeni ostatnich 4 lat (2020-2023 rok) zauważa się, iż liczba wszczętych procedur Niebieskich Kart w Powiecie Śremskim była największa w 2023 roku, najmniej procedur wszczęto w 2022 roku – odnotowano spadek wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” o 37 mniej do roku 2021. Niniejsze spowodowane jest najpewniej okresem przejściowym i zdecydowanie utrudniającym diagnozowanie problemu, dostrzeżenie zjawiska przemocy ze względu na pandemię COVID-19 i wprowadzone obostrzenia. Spadku spisywania formularzy „Niebieskie Karty” upatrywać można we wprowadzonych obostrzeniach i zamknięciu przemocy w „czterech ścianach”,

utrudnieniami w postaci ograniczonego uczestnictwa instytucji i organizacji działających w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej w życiu społecznym, tzw. „zamkniętych drzwi na obsługę beneficjentów, ograniczeniem wychodzenia w teren do minimum”. Jednak już 2023 roku ponownie spisano formularzy powyżej liczby 130 i odnotowano wzrost o 41 więcej do roku poprzedniego. Potwierdza to fakt tzw. „otwarcia się urzędów” i zwiększenia możliwości zauważenia, zgłoszenia zjawiska przemocy domowej. Liczba spisywanych „Niebieskich Kart” w poszczególnych gminach Powiatu Śremskiego uzależniona jest m.in. od liczby osób zamieszkujących daną gminę, rozmieszczenia terytorialnego miejscowości wchodzących w ich skład, połączenia z miastem powiatowym, prowadzonej profilaktyki przeciwdziałania przemocy domowej i reagowania społecznego, jak również odniesienia do zakorzenionego zjawiska przemocy w obyczajowości danej miejscowości do uznawania jej jako środka wychowawczy vis przestępstwo.

Tabela nr 3. Liczba wszczętych procedur „Niebieskich Kart”

Gmina	2020	2021	2022	2023
Śrem	104	94	75	105
Książ Wlkp.	12	16	7	15
Dolsk	6	13	5	10
Brodnica	8	10	9	7
Ogółem Powiat Śremski	130	133	96	137

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centrum Usług Społecznych, Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych

Najczęściej procedurę „Niebieskie Karty” wszczynali policjanci (powyżej 50-57% przypadków), przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (średnio 40% sytuacji), w pojedynczych przypadkach formularz spisali przedstawiciele oświaty (gmina Śrem, gmina Książ Wlkp.) oraz służby zdrowia (gmina Śrem, gmina Książ Wlkp.).

Najczęściej spotykaną formą przemocy odnotowanej w odniesieniu do mieszkańców powiatu śremskiego jest przemoc psychiczna 90%, a następnie przemoc fizyczna 78%. W dalszej kolejności zgłaszano przemoc seksualną 6,6%, ekonomiczną 4% oraz zaniedbania 5%, w 2023 r. odnotowano przypadek cyberprzemocy poniżej 2%¹.

¹ Dane oszacowane na podstawie informacji przedstawionej przez Policję oraz Ośrodki Pomocy Społecznej/Zespoły Interdyscyplinarne gmin Brodnica, Dolsk, Książ Wlkp. Centrum Usług Społecznych w Śremie przekazało natomiast informacje, że nie prowadzi statystyk w zakresie

Przyczyny niskiego odsetka cyberprzemocy można upatrywać w fakcie, iż kategoria tej przemocy została formalnie określona w czerwcu 2023 r. Doskonale zdajemy sobie sprawę jako nowoczesne społeczeństwo, że cyberprzestrzeń stała się tak powszechna, że zastępuje prawdziwą rzeczywistość, zwłaszcza wśród ludzi młodych – dzieci i nastolatków.

Analizując statystyki dotyczące liczby mieszkańców, co do których zachodzi podejrzenie, że zostali dotknięci przemocą domową, obserwujemy w latach 2020-2022 spadek liczby przypadków o około 48%. Dopiero w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. odnotowujemy ponowny wzrost o 37%.

Tabela nr 4. Statystyki dotyczące liczby mieszkańców Powiatu Śremskiego, co do których zachodzi podejrzenie, że zostali dotknięci przemocą w rodzinie w latach 2020-2023

LICZBA OSÓB	2020	2021	2022	2023
Kobiety	55	38	28	44
Mężczyźni	17	2	8	5
w tym dzieci	17	13	8	27
w tym osoby starsze, powyżej 60 r. ż.	12	5	3	4
Ogółem	72	40	36	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Śremie

Najczęściej dotknięte przemocą są kobiety (84%) tendencja ta utrzymuje się w ostatnich latach. W porównaniu do 2020 roku zmalał natomiast odsetek mężczyzn dotkniętych przemocą domową o 70% a także odsetek osób starszych, powyżej 60 r. ż – spadek o 66%. Niepokojącym staje się fakt, iż w roku 2023 ponownie wzrosła liczba dzieci dotkniętych przemocą domową, gdzie w porównaniu z rokiem 2020 stwierdzono, iż 10 dzieci więcej doświadczyło krzywdy ze strony najbliższych. Reagowanie na sytuacje krzywdzenia dzieci w środowisku domowym nasiliły się po przykrych historii Kamilka z Częstochowy, który został dosłownie zakatowany. Od tego czasu zarówno mieszkańcy powiatu wzmożenie częściej zgłaszali symptomy wystąpienia zjawiska przemocy domowej a odpowiednie instytucje działające w zakresie wspierania dziecka i rodziny mogły interweniować.

Na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Śremie ustalono, że na terenie powiatu śremskiego w 2023 r. ogólna liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie zmalała o 12 osób. W stosunku do

określenia formy stosowanej przemocy. Tym samym szacowanie % jest niepełne i w przypadku gminy Śrem odnosi się do około połowy spisanych formularzy „Niebieskie karty” (dane Policji).

2020 r. nastąpił wzrost o 27% liczby kobiet stosujących przemoc domową. Sprawcami przemocy w rodzinie są głównie mężczyźni, w 2023 roku w powiecie śremskim stanowili oni ponad 80% tej grupy.

Tabela nr 5. Statystyki dotyczące liczby mieszkańców Powiatu Śremskiego, co do których zachodzi podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w latach 2020-2023

LICZBA OSÓB	2020	2021	2022	2023
Kobiety	3	2	5	11
Mężczyźni	65	41	31	45
Ogółem	68	43	36	56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Śremie

Dane te jednoznacznie wskazują na konieczność zmian w obrębie pracy z rodziną w kierunku pozwalającym skuteczniej zapobiegać przemocy domowej. Rodzice dzieci uwikłanych w zjawisko przemocy domowej szczególnie powinni zostać objęci wsparciem w formie indywidualnego poradnictwa, asystentury rodziny, zajęć warsztatowych podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze, pracy nad relacjami w rodzinie, znaczenia stosowania konsekwencji i nagród w wychowaniu a nie karania dzieci, nauki rozpoznawania swoich emocji, agresji, złości i sposobów ich regulowania. Ponadto zdecydowanie potrzebna jest szeroko prowadzona profilaktyka uzależnień oraz ich leczenie. Jak wynika z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie zawartych w dokumentacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej, rodzice biologiczni zmagają się często z uzależnieniem od m.in. alkoholu, narkotyków, środków odurzających.

CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU ŚREMSKIEGO W LATACH 2022-2024

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań, mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach braku możliwości sprawowania opieki i wychowania przez rodziców naturalnych. Pobyt dziecka w systemie rodzinnej pieczy zastępczej pozwala na nawiązanie więzi rodzinnych, zapobiegających i chroniących przed następstwami osamotnienia i choroby sieroczej. Dla wielu wychowanków rodzin zastępczych są to jedyne, pozytywne i stabilne relacje rodzinne. Jeżeli powrót dziecka pod ponowną opiekę rodziców biologicznych napotyka na trwałą przeszkodę i jest niemożliwy, wówczas

działania nakierowane są na umożliwienie przysposobienia dziecka przez prawidłowo funkcjonującą rodzinę adopcyjną lub zapewnienie mu stałej opieki i wychowania w środowisku zastępczym.

Jednym z zadań pieczy zastępczej jest przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

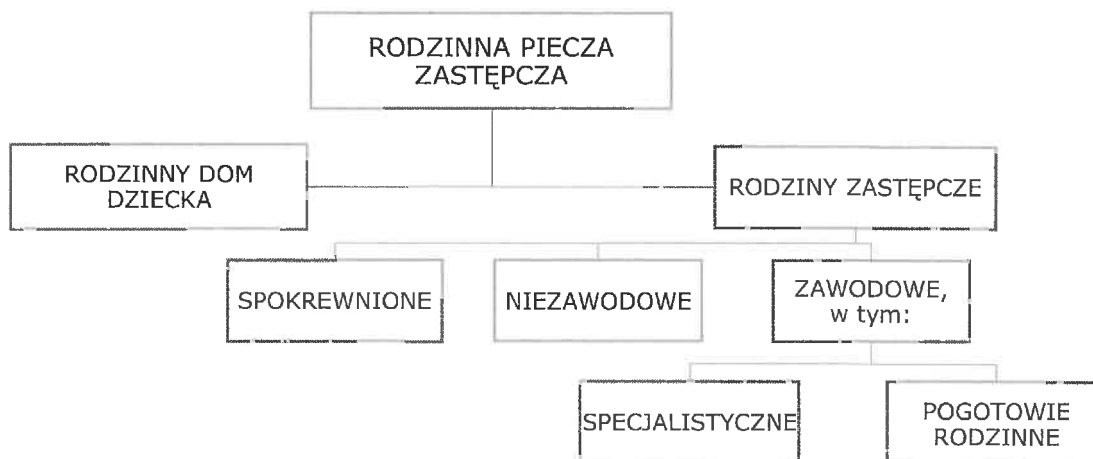
W celu nakreślenia kierunku działań mających za zadanie rozwój rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2025 - 2027 poniżej dokonano analizy obszaru rodzinnej pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza sprawowana jest w dwóch formach: rodzinnej i instytucjonalnej. Na terenie Powiatu Śremskiego funkcjonuje forma rodzinnej pieczy zastępczej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza spokrewniona,
- 2) rodzina zastępcza niezawodowa,
- 3) rodzina zastępcza zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna,
- 4) rodzinny dom dziecka.

Rysunek nr 1. Podział rodzinnej pieczy zastępczej.

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi (np. dziadkowie) lub rodzeństwem dziecka. Rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinę zastępczą niezawodową oraz rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (np. krewni i powinowaci, niespokrewnieni). W rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób. W razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. W rodzinnym domu dziecka może maksymalnie przebywać 8 dzieci, w przypadku licznego rodzeństwa dopuszczalne jest umieszczenie większej liczby dzieci. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka do osiągnięcia pełnoletności, a następnie w przypadku podjęcia dalszego kształcenia lub legitymując się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności może przebywać w dotychczasowej formie pieczy do ukończenia 25 roku życia.

W przypadku gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci lub w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek rodziny zastępczej, można zatrudnić osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Osobą zatrudnioną do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich może być także małżonek niepobierający wynagrodzenia z tytułu umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Tabela nr 6. Rodzinną piecza zastępcza na terenie Powiatu Śremskiego z podziałem na poszczególne typy rodzin (stan na ostatni dzień roku sprawozdawczego 2022, 2023 oraz stan w dniu 3 grudnia 2024):

Wyszczególnienie	31 XII 2022		31 XII 2023		30 XI 2024	
	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci
Rodzin zastępczych ogółem	42	89	44	92	49	104
Rodziny zastępcze spokrewnione	21	29	20	27	24	32
Rodziny zastępcze niezawodowe	14	22	17	26	18	28
Rodzin zastępcze zawodowe, w tym:	2	8	1	1	1	1

Zawodowe (bez specjalizacji)	1	7	0	0	0	0
Specjalistyczne	1	1	1	1	1	1
Pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	0	0	0	0	0	0
Rodzinne domy dziecka	5	30	6	38	6	43

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

W Powiecie Śremskim w latach 2022-2024 ogólna liczba rodzin zastępczych zwiększyła się nieznacznie. Powstawanie nowych środowisk opieki zastępczej wiąże się w większości z koniecznością zapewnienia opieki dla dzieci w rodzinach spokrewnionych tj. dziadkowie dla wnuków, starsze rodzeństwo dla młodszego a także pełnienie tej funkcji przez rodziny zastępcze niezawodowe nie będące wstępnymi lub rodzeństwem dla dzieci, a np. wujostwem, kuzynostwem z dziećmi lub rodzicami tych dzieci, lub też są to osoby niespokrewnione z małoletnimi a chcące podjąć się wychowania dziecka w pieczy zastępczej. Spokrewnione rodziny nadal stanowią najliczniejszą grupę wśród wszystkich rodzin zastępczych. Powyższe uwzględnia dobro dziecka oraz więzi rodzinne.

Kolejną grupę rodzin pod względem liczebności stanowiły rodziny zastępcze niezawodowe, których liczba w latach 2022-2024 wzrosła z 14 do 17.

Na terenie powiatu w ostatnich trzech latach funkcjonowały 2 rodziny zastępcze zawodowe, jedna z nich z uwagi na opiekę nad większą liczbą niż troje dzieci oraz posiadane kwalifikacje została przekształcona w rodzinny dom dziecka. Druga rodzina zastępcza zawodowa jest specjalistyczną i zapewnia opiekę jednemu dziecku z niepełnosprawnością wieloraką znaczną. Obecnie na terenie Powiatu Śremskiego 6 rodzin prowadzi rodzinny dom dziecka dla 43 dzieci.

Dokonując porównania danych, daje się zaobserwować wzrost liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, w 2022 – 89 dzieci, w 2023 r. 92 dzieci, obecnie w 2024 r. 104 przebywa w pieczy rodzinnej na terenie Powiatu Śremskiego. Jest to wskaźnik wzrostowy o 13,6%. W porównaniu z okresem ostatniego programowania w latach 2019-2021, gdzie odsetek wynosił 10,6%, obserwujemy 3% wzrost konieczności zabezpieczenia dzieci poprzez umieszczenie ich w pieczy zastępczej.

Nadmienić należy, iż pomimo szeroko podejmowanych działań promujących pieczę zastępczą, zainteresowanie osób dopytujących o możliwość zostania rodziną zastępczą, udział kandydatów w szkoleniu i otrzymanie przez nich zaświadczenia nie

powoduje wzrostu tak bardzo na dziś potrzebnych środowisk zastępczych do zaopiekowania się dziećmi w kryzysie rodzinnym. Utrzymująca się na niewielkim wzrostowym wskaźniku liczba rodzin zastępczych, przy liczbie obecnie umieszczonych dzieci powoduje sytuację braku miejsc w przypadku konieczności umieszczenia nowego dziecka w rodzinie zastępczej.

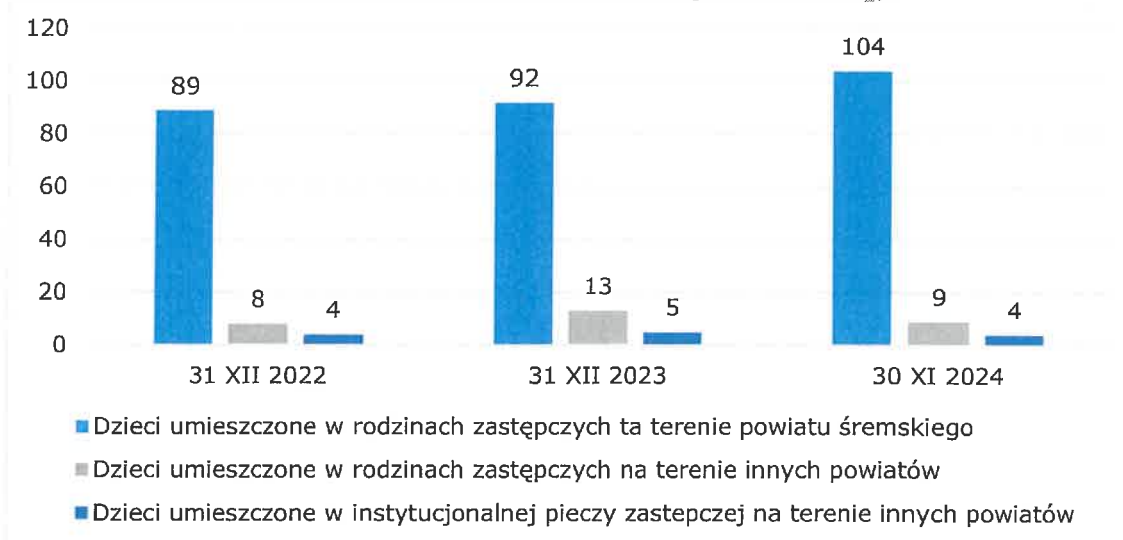
W związku z powyższym w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia dziecka pojawia się konieczność jego umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej (za zgodą rodziców zastępczych oraz pozytywnej opinii koordynatora) powyżej ustawowo określonego limitu.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w 2025 r. biorąc pod uwagę posiadane doświadczenie, rozwijane kompetencje i często potencjał radzenia sobie z problemami opiekuńczymi, wychowawczymi i rozwojowymi u dzieci wśród rodzin zastępczych niezawodowych, upatruje w tych środowiskach kandydatów na przyszłych rodziców zastępczych zawodowych, w tym utworzenie pełniących pogotowie rodzinne.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie prowadzi również sprawy związane z umieszczaniem dzieci pochodzących z terenu powiatu śremskiego, całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodziców, w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów. Powyższe dotyczy przede wszystkim dzieci, których najbliższa rodzina gotowa pełnić funkcję rodziny zastępczej zamieszkuje na terenie innego powiatu. Innym powodem jest brak wolnych miejsc w pieczy zastępczej dla danego dziecka w określonym momencie. Na koniec listopada 2024 r. na terenie innych powiatów w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało łącznie 9 dzieci.

Na terenie Powiatu Śremskiego nie funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza do której Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie mogłoby kierować dzieci pozbawione opieki i wychowania rodziców. W związku z powyższym Centrum wnioskuje o skierowanie dzieci pochodzących z terenu Powiatu Śremskiego do placówek w innych powiatach. W placówkach obecnie przebywa 4 dzieci. Organizator Pieczy Zastępczej jako ostateczność traktuje możliwość umieszczenia dziecka w placówce. Zdarza się, że względu na wiek dziecka bądź pojawiające się trudności wychowawcze rodziny zastępcze nie są gotowe do jego przyjęcia bądź dalszej opieki nad nim. Wtedy umieszczenie dziecka w placówce staje się jedynym rozwiązaniem zapewniającym bezpieczeństwo dziecku.

Wykres nr 2. Liczba dzieci w pieczy zastępczej (stan na ostatni dzień roku sprawozdawczego w latach 2022 i 2023 oraz w dniu 3 grudnia 2024 r.)

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremit

Analiza przyczyn umieszczenia dzieci w zastępczych formach pieczy wskazuje, że najczęstszym powodem tej sytuacji są: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (31,7%), uzależnienia, w tym od alkoholu (23,8%), oraz przemoc domowa (22,8%). Te trzy powody stanowią 78,3% sytuacji, w której dzieci trafiają pod opiekę w pieczy zastępczej na terenie Powiatu Śremskiego.

Pozostałe powody, w których dzieci były umieszczane w pieczy zastępczej to niepełnosprawność lub długotrwała, ciężka choroba co najmniej jednego członka rodziny a także sieroctwo lub półsieroctwo. Szczegółowa analizę przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej z uwzględnieniem wieku dzieci obrazuje poniższa tabela:

Tabela nr 7. Dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Śremskim (stan na 30 czerwca 2024 r.)

Wyszczególnienie	Liczba dzieci				
	w rodzinach zastępczych spokrewnionych	w rodzinach zastępczych niezawodowych	w rodzinach zastępczych zawodowych ogółem	w tym specjalistyczne	w rodzinnym domu dziecka
Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej w wieku:	29	27	1	1	43
poniżej 1 roku życia	1	1	0	0	1
Od 1 roku do 3 lat	3	6	0	0	2
4-6 lat	1	5	0	0	4
7-13 lat	12	6	1	1	21
14-17 lat	11	7	0	0	14
18-24 lat	1	2	0	0	1
Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy	29	27	1	1	43

zastępczej, z tego na skutek:					
sieroctwa	2	0	0	0	0
pólsieroctwa	2	2	0	0	0
uzależnienia rodziców, w tym:	10	6	0	0	8
od alkoholu	10	6	0	0	8
przemocy domowa	1	3	0	0	19
bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	11	11	1	1	14
niepełnosprawności przynajmniej jednego z rodziców	2	0	0	0	0
długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców	1	4	0	0	0
ubóstwa	0	0	0	0	0
bezrobocia	0	0	0	0	0
nieodpowiednich warunków mieszkaniowych	0	0	0	0	0
pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	0	0	0	0	0
inne	0	1	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

Działania Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej podejmowane wobec dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz praca rodzin zastępczych nad powrotem dzieci do rodziny naturalnej w latach 2022-2024 zaowocowało tym, iż 7 dzieci powróciło do domów rodzinnych, 6 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną trafiło do adopcji, 15 wychowanków pieczy zastępczej usamodzielniało się.

Tabela nr 8. Opuszczenie pieczy zastępczej przez dzieci w latach 2022-2024

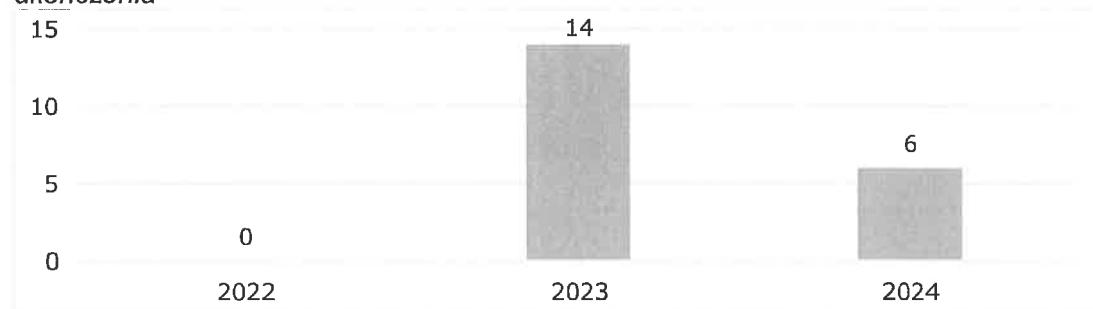
Trwałe rozwiązanie sytuacji dziecka:	31 XII 2022	31 XII 2023	30 XI 2024
Powrót do rodziny naturalnej	0	7	0
Przysposobienie	2	3	1
Zmiana pieczy i umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innego powiatu	1	2	1
Umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej – zmiana pobytu poprzez przeniesienie dziecka pomiędzy rodzinami w ramach Powiatu Śremskiego	17	3	0
Umieszczenie dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej	1	2	0
Opuszczenie rodziny zastępczej po osiągnięciu pełnoletności	5	6	4

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

Pozyskanie wystarczającej liczby kandydatów, spełniających kryteria ustawowe oraz mających odpowiednie predyspozycje i motywacje do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Śremskiego, jest stale niezbędne i stanowi jeden z głównych kierunków działań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie, który regularnie prowadzi kampanię na rzecz rodzicielstwa zastępczego. Celem kampanii jest pozyskanie z grona mieszkańców powiatu kandydatów na rodziców zastępczych. W ramach promocji rodzicielstwa zastępczego organizowane są konferencje, wydarzenia integracyjno-edukacyjne jak piknik z okazji obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego dla rodzin zastępczych i osób zainteresowanych tematem pieczy zastępczej. Promocja pieczy zastępczej realizowana jest poprzez banery reklamowe na terenie powiatu, oklejenie autobusu komunikacji miejskiej, artykuły w prasie, publikowanie informacji na stronie internetowej oraz w mediach społecznościowych. Rodzicielstwo zastępcze promowane jest także poprzez dystrybucję plakatów, ulotek oraz poradników, przesyłanych do instytucji, organizacji i placówek działających na terenie powiatu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie prowadzi stały nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Co najmniej raz w roku Centrum organizuje szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze, które poprzedzone jest procesem kwalifikacyjnym. Poniżej przedstawiamy dane dotyczące liczby osób, które przeszły proces kwalifikacji i ukończyły szkolenie.

Wykres nr 3. Liczba osób, które ukończyły szkolenie i otrzymały świadectwo jego ukończenia

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

Analizując powyższy wykres należy wyjaśnić, iż w roku 2022 do szkolenia dla kandydatów do pełnienia rodziny zastępczej niezawodowej przystąpiło 6 osób, szkolenie rozpoczęło się w październiku, a zakończyło się w styczniu 2023 r. W czerwcu 2023 r. kolejne 8 osób przystąpiło do szkolenia i ukończyło je

w październiku. W 2024 roku szkolenie rozpoczęło i ukończyło 6 osób. Zaobserwować można, iż liczba osób, które przeszły kwalifikacje, przystąpiły do szkolenia i otrzymały świadectwo jego ukończenia rocznie utrzymuje się na tym samym poziomie. Pomimo zauważalnego zainteresowania byciem rodzicem zastępczym, zaznaczyć należy iż część z kandydatów biorących udział w szkoleniu stanowią osoby, u których zgodnie z postanowieniem sądu umieszczono już dzieci (zazwyczaj jest to najbliższa rodzina tj. ciocia, wuja), a oni uczestnicząc w szkoleniu dopełniając formalności, do których zostali zobowiązani przez sąd. Kandydaci tacy nie są gotowi do przyjęcia kolejnych dzieci, które nie są z nimi spokrewnione.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie wspiera również osoby opuszczające, po osiągnięciu pełnoletności pieczę zastępczą.

Osoba, która po osiągnięciu pełnoletności opuściła pieczę zastępczą zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Warunkiem do uzyskania pomocy jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji opracowanego wspólnie z opiekunem indywidualnego planu usamodzielnienia.

Osoba usamodzielniana może skorzystać z następujących form pomocy:

- 1) pomoc pieniężna na usamodzielnienie,
- 2) pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki,
- 3) pomoc rzeczowa na zagospodarowanie,
- 4) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w uzyskaniu zatrudnienia.

W związku z realizacją indywidualnych programów usamodzielniania przez osoby opuszczające pieczę zastępczą, w latach 2022-2024 z pomocy korzystała następująca liczba wychowanków:

Tabela nr 9. Pomoc dla osób usamodzielnianych

Rok	Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:	Liczba osób	Wydatki w zł
2022	na kontynuowanie nauki	11	83 184,46
	na usamodzielnienie	3	19 599,00
	na zagospodarowanie	4	17 425,44
2023	na kontynuowanie nauki	12	67 021,55

2024 (stan na 30 listopada)	na usamodzielnienie	6	27 179,00
	na zagospodarowanie	4	14 832,93
	na kontynuowanie nauki	10	45 567,24
	na usamodzielnienie	4	37 918,00
	na zagospodarowanie	4	17 553,42

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

Na terenie Powiatu Śremskiego nie funkcjonują mieszkania chronione. W związku z potrzebą usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej dotyczącej pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie udziela pomocy m.in. finansowej na powyższy cel zgodnie z Zarządzeniem nr 10/2021 kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie z dnia 16 marca 2021 r. Pomoc, o której mowa powyżej, może być udzielona w szczególności na:

- udzielenie wsparcia w celu uzyskania mieszkania socjalnego z zasobów gminy,
- dofinansowanie do wydatków związanych z wynajmem lokalu – do 500 zł miesięcznie.

W roku 2022 i 2023 do tutejszego Centrum nie wpłynął żaden wniosek na powyższy cel. W roku 2024 Centrum zaopiniowało jeden wniosek wychowanka w celu uzyskania mieszkania socjalnego z zasobów gminy.

PODSUMOWANIE ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W LATACH 2022-2024 (OCENA REALIZACJI CELÓW)

W zakresie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie w okresie 2022-2024 zrealizowało następujące działania:

- podejmowało działania w celu promocji rodzicielstwa zastępczego oraz naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej oraz zawodowej poprzez organizację pikników integracyjnych z okazji obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, konferencje związane z tematyką wychowania dziecka w pieczy zastępczej, dystrybucje ulotek, plakatów, emisję treści promujących pieczę zastępczą na banerach oraz spotach reklamowych, zamieszczanie artykułów w prasie lokalnej oraz mediach społecznościowych, organizację wydarzeń promujących rodzicielstwo zastępcze, tj. Akcja „Z rodziną

nam po drodze”, Akcja „Kto czyta...”, Akcja „Pomóż dziecku przetrwać burzę”, włączenie się w ogólnopolską akcję promującą rodzicielstwo zastępcze. Podjęte działania przyczyniły się do zgłoszenia kandydatów chętnych do pełnienia roli rodzin zastępczych, jednak w odniesieniu do pojawiających się coraz częściej potrzeb pilnego zabezpieczenia umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej liczba nowo powstających rodzin jest niewystarczająca;

- w celu wzmocnienia rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Śremskiego działa grupa wsparcia dla rodzin zastępczych. W 2022 roku spotkania odbywały się w formie stacjonarnej, a od 2023 r. prowadzone są w formie on-line przez zatrudnionego psychoterapeutę. Forma ta jest bardziej dostępna dla rodziców zastępczych mogących dostosować czas i miejsce w domowych warunkach do organizacji spotkań. Spotkania grupy wsparcia stanowią możliwość zbudowania forum wymiany doświadczeń oraz otrzymania wsparcia w grupie osób pełniących podobną rolę. W myśl idei samopomocy uczestnicy stanowią dla siebie wzajemną pomoc, korzystanie z sił i wsparcia grupy, źródło zasobów, inspiracji i motywacji do działania. Udział w grupie wsparcia jest dobrowolny, zgodny z wewnętrzną gotowością poszczególnych osób i rodzin do wprowadzania zmian w swoim życiu i rodzinie.
- organizowano akcję charytatywną „Odkryj w sobie Świętego Mikołaja”, w ramach której pozyskani ze społeczności lokalnej „Święci Mikołajowie” przygotowywali corocznie prezenty dla dzieci z pieczy zastępczej oraz dzieci z niepełnosprawnościami. Akcja z roku na rok cieszy się coraz większym powodzeniem i zapewnia dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej źródło radości ze spełnionych marzeń, w 2024 roku po raz kolejny padł rekord osób zaangażowanych w chęć spełnienia dziecięcych marzeń i podarowania prezentów;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śreмі oprócz świadczeń obligatoryjnych przyznaje także świadczenia fakultatywne: na pokrycie kosztów związanych z przyjęciem dziecka do rodziny, z tytułu wystąpienia zdarzeń losowych, dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania, świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego dla rodzin zawodowych;
- aktywna współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śreмі ze środowiskiem lokalnym, ośrodkami pomocy społecznej, sądami, kuratorami,

policją, instytucjami oświatowymi, placówkami zdrowia, organizacjami pozarządowymi pozwoliła na wypracowanie modelu kooperacyjnego działania w zakresie wspierania dziecka i rodziny;

- w ramach systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Śremskiego obecnie funkcjonuje 1 rodzina zastępcza specjalistyczna, 6 rodzinnych domów dziecka, a także 18 rodzin zastępczych niezawodowych i 24 rodziny zastępcze spokrewnione zapewniające opiekę i wychowanie 104 dzieciom;
- organizowano inicjatywy dla dzieci i młodzieży umieszczonej w pieczy zastępczej, w tym wyjazd do Brzedni, wycieczkę do Szkoły Tańca w Poznaniu, rodzinny 2-dniowy wyjazd o charakterze integracyjno-edukacyjnym dla rodzin z dziećmi do Dymaczewa, konkurs literacki pn. „Opowiedz mi swoją historię...”, zlecano organizacji pozarządowej realizację półkolonii letnich dla dzieci z niepełnosprawnością, będących wychowankami rodzinnej pieczy zastępczej, realizowano spotkania z pedagogiem dla wychowanków usamodzielniających się w ramach zajęć „3, 2, 1 samodzielność” oraz utworzono grupę wsparcia dla młodzieży, mające na celu integrację grupy, nabycie umiejętności radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, budowania wzajemnych relacji, samoświadomości;
- organizowano szkolenia dla rodziców zastępczych oraz dla rodzin w zakresie wzmocnienia i rozwijania kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, budowania prawidłowych relacji z dzieckiem, profilaktyki przemocy domowej, przemocy rówieśniczej, cyberprzemocy;
- przygotowywano i przekazywano do Sądu Rejonowego w Śremie aktualne powiatowe rejestry rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodzin zawodowych i niezawodowych;
- zapewniono wsparcie psychologiczne rodzinom zastępczym, dzieciom umieszczonym w rodzinach zastępczych w formie konsultacji i terapii. Od 2023 roku w ramach realizacji projektu zewnętrznego uruchomiono wsparcie psychoterapeuty dla rodzin zastępczych, psychoterapeuty dla dzieci w pieczy zastępczej oraz doraźnej fizjoterapii dla dzieci w pieczy;
- zapewniono możliwość uzyskania wsparcia w formie mediacji rodzinnych oraz pomocy prawnika;

- koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej prowadzili bieżącą współpracę z asystentami rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, m.in. poprzez wspólne opracowywanie planów pomocy dziecku;
- wprowadzono aktualizację procedury kwalifikowania kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie zgodnie z nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- podnoszono wysokość wynagrodzenia zawodowej rodzinie zastępczej oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka;
- organizowano szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej;
- opracowano autorski program szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów na dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego pn. „Rodzina na zastępstwo – miłość na zawsze”;
- wolontariusze wspierali wychowanków pieczy zastępczej udzielając korepetycji z przedmiotów szkolnych sprawiających trudności. Wolontariusze pomagali również przy organizacji inicjatyw na rzecz rodzin zastępczych, tj. organizacja pikników, gry miejskiej, opieka nad dziećmi podczas wydarzenia;
- zatrudniano osoby w ramach umowy zlecenia do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich;
- organizator rodzinnej pieczy zastępczej sporządzał okresowe ocen sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej;
- organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonywał ocen rodzin zastępczych;
- przeprowadzono badania psychologiczne i pedagogiczne dotyczące motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- podnoszono kwalifikacje pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej poprzez umożliwienie im udziału w konferencjach, warsztatach, szkoleniach czy spotkaniach;
- organizowano superwizje dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- występowano do sądu o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej;

- występowano do sądu o przyznanie świadczenia alimentacyjnego;
- organizowano spotkania rodziców biologicznych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej w celu utrzymywania kontaktów i podtrzymywania więzi. W tym celu w 2022 roku stworzono Pokój Przyjazny Dziecku „Błękitna Przystań” umożliwiający przebieg spotkania w bezpiecznych komfortowych warunkach;
- zgłaszano dzieci przebywające w pieczy zastępczej do procesu adopcyjnego;
- przyznawano osobom usamodzielniającym się z rodziny zastępczej świadczenia na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie i na zagospodarowanie w formie rzeczowej a także vouchery edukacyjne na zakup kursu lub szkolenia podnoszącego kompetencje, m.in. na naukę języka angielskiego, kurs zdobienia paznokci, kurs prawa jazdy kat. B,
- realizowano projekty zewnętrznie wspierające rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, w tym uzyskanie środków na adaptację Pokoju Przyjaznego Dziecku, dofinansowania do wynagrodzeń rodzin zastępczych, deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.

ANALIZA SWOT OBSZARU WSPARCIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Analizę SWOT zastosowano jako narzędzie do usystematyzowania mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń dotyczącej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Przedstawia ona kluczowe (strategiczne) czynniki decydujące o potencjale systemu i wpływające na możliwości jego rozwoju.

- Mocne strony - zalety, atuty systemu, wszystko to, co może być wykorzystane do jego wzmocnienia i rozwoju.
- Słabe strony - ograniczenia, bariery systemu utrudniające skuteczne działanie.
- Szanse – istniejące lub przewidywane zjawiska, procesy, trendy w „otoczeniu” systemu, które mogą być szansą korzystnej zmiany w analizowanym obszarze.
- Zagrożenia – istniejące lub przewidywane zjawiska, procesy, trendy w „otoczeniu” systemu, które utrudniają funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej w Powiecie Śremskim, mogą być barierą w jego rozwoju.

Tabela nr 10. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - standaryzacja różnych procesów, w tym: utworzenie zespołu do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, w tym koordynatora zespołu, zatrudnienie 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz pedagoga, standardy szkoleniowe kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, budowa narzędzi wspierania systemu w oparciu o doświadczenia pracowników specjalistów, - wykwalifikowana i profesjonalna kadra PCPR w Śremie, możliwość podnoszenia kompetencji w szkoleniach i innych inicjatywach edukacyjnych, dostęp do literatury fachowej, - szeroka oferta szkoleń i superwizja kadry systemu pieczy zastępczej na wysokim poziomie, - organizacja posiedzeń w sprawie oceny sytuacji dziecka (RZ i RDD) z udziałem wielu różnorodnych podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny (m.in. nauczycieli, pedagogów, psychologów, asystentów rodziny, pracowników socjalnych, organizacji pozarządowych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, etc.) - współpraca instytucji zajmujących się problematyką dziecka i rodziny, zapewniająca kompleksowe wsparcie rodzinom i dzieciom, - zróżnicowane formy pieczy zastępczej, tj. 6 rodzinnych domów dziecka, 1 rodzina zastępcza specjalistyczna, rodziny zastępcze niezawodowe posiadające potencjał do przekształcenia w rodziny zastępcze zawodowe, - różnorodne i kompleksowe formy wsparcia dla rodzin zastępczych oraz prowadzących RDD, m.in. dostęp do pomocy specjalistycznej oraz wsparcie edukacyjne i szkoleniowe dla rodzin zastępczych, zapewnienie grupy wsparcia, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych, - negatywny obraz pieczy zastępczej kreowany przez media, skupiające się na sensacji społecznej („tragedie lepiej się sprzedają, niż pozytywne historie”), - negatywny obraz systemu pieczy zastępczej w społeczeństwie, funkcjonujące stereotypy dzieci z pieczy zastępczej (biedne, zaniedbane, mające problemy z nauką, - „przepełnienie” funkcjonujących rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka (liczba dzieci do limitu lub powyżej) - niefunkcjonowanie na terenie powiatu rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, - brak wolontariuszy do pracy w pieczy zastępczej, - brak rodzin pomocowych oraz trudności w znalezieniu miejsca dla dzieci w pieczy na czas zgłaszanego urlopu rodziców zastępczych, - trudność w umieszczaniu w pieczy zastępczej rodzeństw wielodzietnych w różnym wieku (zasada nierozdzielania rodzeństwa) lub dzieci z niepełnosprawnością, - brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków, - niewystarczająca współpraca w systemie pieczy zastępczej pomiędzy instytucjami mającymi wpływ na sytuację dziecka tj. umieszczenie w pieczy zastępczej, długość pobytu w pieczy zastępczej (np. ośrodki pomocy społecznej, sąd, szkoły), - bariery nauczycieli, wychowawców, pedagogów szkolnych i przedszkolnych związane z pracą pedagogiczną z dziećmi z pieczy zastępczej, m.in. niewystarczająca świadomość potrzeb dzieci przebywających w pieczy zastępczej i sposobu pracy z nimi, - mała oferta mieszkań socjalnych oraz

- udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej,
  - specjalistyczne bezpłatne wsparcie psychologiczne, psychoterapeutyczne, prawne, pedagogiczne, socjalne, mediacyjne,
  - stopniowy i konsekwentny rozwój usług specjalistycznych dla wychowanków pieczy zastępczej, np. rozszerzenie oferty o usługi specjalistów tj. psychoterapeuta, doraźna rehabilitacja, zakup voucherów edukacyjnych dla usamodzielniających się, organizacja grupowych wyjazdów edukacyjno-integracyjnych, etc.,
  - realizacja programów i projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych, w tym projektu wspierającego deinstytucjonalizację pieczy zastępczej zgodnie z obowiązującymi przepisami,
  - realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz programów osłonowych,
  - współpraca z innymi powiatami w kwestii umieszczania dzieci w pieczy zastępczej,
  - organizowanie form pomocy, m.in. „Szkoły dla rodziców” mającej na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz prowadzenie programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową, mającego na celu naukę panowania nad emocjami, złością, budowę pozytywnych relacji w środowisku domowym, zaprzestanie stosowania przemocy,
  - działalność PCPR w kierunku rozwoju pieczy zastępczej poprzez aktywną promocję rodzicielstwa zastępczego,
  - funkcjonowanie grupy prywatnej dla rodzin zastępczych w mediach społecznościowych sprzyjających integracji, wymianie informacji i doświadczeń, podnoszeniu wiedzy, publikowaniu informacji na temat bieżących inicjatyw i aktywności wśród rodzin,
- brak mieszkań treningowych dla usamodzielnianych wychowanków,
  - niskie zaangażowanie organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych w zakresie pomocy dziecku i rodzinie,
  - długotrwałe uzależnienie rodzin od świadczeń pomocy społecznej,
  - brak chęci rodziców biologicznych do poprawy swojej sytuacji głównie w sferze opiekuńczo-wychowawczej, w kierunku powrotu dzieci do rodzin naturalnych,
  - zbyt mała świadomość rodziców biologicznych dotycząca sfery wychowawczej, potrzeb dzieci, a szczególnie zagrożeń, na jakie narażone są dzieci (uzależnienia behawioralne, uzależnienia od środków psychoaktywnych, zaniedbania, nadopiekuńczość,
  - proces zamykania/przekształcania placówek opiekuńczo-wychowawczych powodujący zwiększenie na rodzinne formy pieczy zastępczej,
  - brak stałego dostępu do specjalistów zewnętrznych jak lekarze, psychiatry, etc.,
  - mała, niewystarczająca liczba asystentów rodziny oraz pracy socjalnej w środowiskach rodzin biologicznych, brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin na terenach niektórych gmin,
  - zbyt duża biurokracja skupiająca się na wytworzeniu dokumentów, a nie na pracy środowiskowej,
  - niewystarczające wsparcie dla usamodzielnianych wychowanków zwłaszcza z niepełnosprawnościami, którzy mają trudności z przystosowaniem się do samodzielnego życia,
  - przedłużające się procedury dotyczące regulowania sytuacji prawnej dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
  - mała świadomość potrzeb w zakresie pieczy zastępczej wśród pracowników gmin, niskie zaangażowanie w poszukiwanie osób wśród krewnych

- organizacja dodatkowego wsparcia dla wychowanków pieczy zastępczej, m.in. akcja charytatywna „Odkryj w sobie Św. Mikołaja”, zlecenie organizacji pozarządowej przeprowadzenia półkolonii z udziałem dzieci z niepełnosprawnościami przebywających w pieczy zastępczej,
- organizacja spotkań dzieci z rodziną pochodzenia w komfortowych warunkach sprzyjających nawiązaniu kontaktu, odbudowy więzi i reintegracji relacji poprzez funkcjonowanie Pokoju Przyjaznego Dziecku „Błękitna Przystań”.

- dziecko w kwestii przejęcia opieki nad nim,
- spora liczba osób w starszym wieku pełniących funkcję rodziny zastępczej, w tym dla wnuków – często mających ograniczenia i trudności w prawidłowym wypełnieniu tej roli oraz „starzejące” się rodziny zastępcze, pełniące role opiekunów od wielu lat,
- niska świadomość społeczna do korzystania ze wsparcia specjalistów, brak edukacji i profilaktyki rodzin w zakresie podnoszenia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, budowania prawidłowych relacji z dziećmi,
- niewystarczająca lub ograniczona liczba miejsc, klubów dla starszych dzieci i młodzieży zagospodarowujących czas wolny.

SZANSE

- działania promujące rodzinną pieczę zastępczą, w tym kampanie edukacyjne i informacyjne podnoszące świadomość społeczną o potrzebie tworzenia rodzin zastępczych,
- dostęp do środków zewnętrznych w tym środków unijnych, w tym realizacja projektu partnerskiego „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w podregionie poznańskim”,
- udział w programach i projektach organizowanych przez MRPiPS, WUW, etc.
- przedłużenie programu wsparcia powiatów w organizacji pieczy zastępczej obejmujący dofinansowanie wynagrodzeń dla rodzin zastępczych i prowadzących RDD,
- współpraca z ośrodkami adopcyjnymi,
- praca z rodzicem biologicznym,
- podnoszenie kwalifikacji przez pracowników,
- funkcjonowanie od 2025 roku Centralnego Rejestru Pieczy Zastępczej,
- regularnie prowadzony monitoring potrzeb szkoleniowych kadry

ZAGROŻENIA

- rosnąca liczba dzieci wymagających wsparcia poprzez zapewnienie opieki w pieczy zastępczej,
- mała liczba kandydatów do sprawowania funkcji rodziny zastępczej,
- brak kandydatów na przyjęcie do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci z niepełnosprawnością, z zaburzeniami zachowania, nastolatków,
- mała liczba funkcjonujących rodzin zastępczych zawodowych,
- przewaga motywów ekonomicznych w podejmowaniu decyzji o przyjęciu funkcji rodziny zastępczej,
- wypalenie zawodowe rodzin zastępczych,
- niewystarczające możliwości zaspokajania potrzeb mieszkaniowych usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej,
- niestabilność prawna, projekty zmian systemu pieczy zastępczej, brak konsultacji ze środowiskiem pieczy i przejrzystej komunikacji ze strony urzędów centralnych,
- powrót dorosłych wychowanków po

Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej, rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka oraz specjalistów pracujących z dzieckiem i rodziną,

- rozbudowa warunków wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej,
- rozwijanie ofert wsparcia ze strony organizacji pozarządowych oraz wymiany wiedzy i doświadczeń w obszarze pieczy zastępczej (zwłaszcza ich oferty szkoleniowej, dostępnych specjalistów, punktu bezpłatnej odzieży banku żywności, etc.).

opuszczeniu pieczy zastępczej do dysfunkcyjnego środowiska,

- problemy wychowawcze w pieczy zastępczej,
- wypalenie zawodowe pracowników i rodzin zastępczych,
- ograniczenia budżetowe samorządu, wpływające na możliwość rozwoju pieczy zastępczej,
- rosnąca liczba umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej z powodów bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz przemocy domowej, uzależnień,
- zwiększająca się liczba zadań nakładanych na organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej, co przy braku zwiększenia zatrudnienia może przełożyć się na niewystarczające w stosunku do potrzeb wspieranie rodzin.

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

WNIOSKI Z ANALIZY

Mając na uwadze powyższą analizę SWOT Powiat Śremski dysponuje dobrze rozwiniętą infrastrukturą pieczy zastępczej, obejmującą takie zasoby jak: rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe, rodzinę zastępczą zawodową specjalistyczną, prowadzących rodzinne domy dziecka.

Należy podkreślić, że obecnie mamy do czynienia z głębokim kryzysem rodzinnej pieczy zastępczej. Brakuje niezawodowych rodzin zastępczych oraz zawodowych rodzin zastępczych, gotowych do przyjęcia dzieci potrzebujących czasowej opieki. Wśród istniejących rodzin zastępczych niezawodowych dostrzega się potencjał w przyszłości do zostania rodziną zastępczą zawodową.

Istniejące rodziny zastępcze wskazują na nieadekwatny poziom wynagrodzeń w stosunku do odpowiedzialności, jaka na nich spoczywa, czasu pracy, zaangażowania wkładanego w wychowanie i rozwój wychowanków, trudności z jakimi się zmagają.

Pozyskiwanie środków zewnętrznych niewątpliwie pozwala na kompleksowe poszerzenie wsparcia pieczy, na którą to środków w budżecie samorządu niewątpliwie brakuje, zwłaszcza na pomysły wykraczające poza przewidziane

w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Perspektywa realizacji projektów zewnętrznych, w tym przewidzianego do czerwca 2029 roku projektu „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w podregionie poznańskim” daje możliwość poszerzenie oferty wsparcia dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, wychowanków pieczy, w tym dla osób usamodzielnianych, opiekunów tych osób oraz otoczenia poza standardowe formy pomocy.

Odpowiednie dofinansowanie pieczy zastępczej wymaga zmian systemowych. W dalszym ciągu pozostaje problemem dostęp do specjalistów, których zwyczajnie brakuje lub czas oczekiwania na wizytę jest bardzo długi, a rodziny zastępcze nie mają systemowo zagwarantowanego szybszego dostępu do uzyskania wsparcia.

Przedłużające się postępowania sądowe, powodują niepewność zarówno dla rodziców zastępczych, dla wychowanków pieczy oraz dla Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Niekorzystnym jest wydawanie zarządzeń po kilkunastu miesiącach pobytu dziecka w pieczy zastępczej lub nawet trwające latami postępowanie w zakresie regulacji sytuacji dziecka, zamykające się czasami „tuż przed pełnoletnością”. Niestabilność w tej kwestii wpływa niekorzystnie na rzecz młodszych dzieci, które tracą możliwość do procesu przysposobienia, a w sytuacji starszych dzieci będących nastolatkami powodują poczucie zawieszenia i niesprawiedliwości.

Priorytetem na najbliższe lata jest podnoszenie poziomu funkcjonowania pieczy zastępczej – jest to zgodne z zadaniami określonymi w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Usprawnianie odbywać się będzie zarówno poprzez polepszanie warunków pobytu dzieci w pieczy, jak i rozszerzanie i intensyfikację fachowego wsparcia i specjalistycznego poradnictwa. Zakłada się, że wielorakość podejmowanych działań promujących pieczę zastępczą oraz podniesienie standardów jej funkcjonowania przyczyni się do powstawania nowych środowisk wychowania zastępczego zaspokajającego potrzeby zapewnienia opieki dla dzieci. Niezbędnym warunkiem prawidłowej realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim jest też kształtowanie współpracy wszystkich służb realizujących zadania w zakresie pieczy zastępczej.

PLAN ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ŚREMSKIM

COROCZNY LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej 3-letnie powiatowe programy rozwoju pieczy zastępczej winny zawierać coroczne limity rodzin zastępczych zawodowych.

Analiza funkcjonującego w Powiecie Śremskim systemu pieczy zastępczej wskazuje, że nadal istnieje potrzeba tworzenia nowych rodzin zastępczych szczególnie zawodowych, które zapewniają profesjonalną opiekę stosunkowo dużej liczby dzieci. W przebiegu ostatnich trzech lat organizowano szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe. W związku z tym, iż rodziny zastępcze zawodowe zostały we wcześniejszym okresie przekształcone w prowadzonych rodzinne domy dziecka, m.in. z uwagi na liczbę dzieci przebywających pod ich opieką, na terenie Powiatu Śremskiego obecnie funkcjonuje jedna specjalistyczna zawodowa rodzina zastępcza dla jednego dziecka z głęboką niepełnosprawnością. Biorąc pod uwagę całokształt opieki sprawowanej nad małoletnim rodzina ta nie deklaruje gotowości pełnienia pieczy dla kolejnych dzieci. W obecnym systemie rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Śremskim nie ma rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego, dlatego w planowanym limicie wskazane jest uwzględnienie utworzenia tego typu rodziny.

W ustawie nie ma określonego limitu na dany rok. Limit ten jest rozumiany jako zapewnienie środków na ich zorganizowanie i prowadzenie, a nie konieczność jego osiągnięcia. Biorąc pod uwagę dobro małoletnich dzieci, pozbawionych opieki rodziców biologicznych, należy limit ten dostosować do potrzeb zapewnienia właściwej opieki, jak również do możliwości finansowych powiatu. Należy zwrócić również uwagę, że pomimo prowadzonych działań promocyjnych nie ma osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Zakłada się funkcjonowanie minimum 3 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 1 pogotowia rodzinnego co zaspokoiliby potrzeby powiatu w zakresie zabezpieczenia dzieci w pieczy zastępczej. Biorąc pod uwagę rosnące potrzeby w zakresie zabezpieczenia opieki w rodzinnej pieczy zastępczej, w tym dla wielodzietnego rodzeństwa, zakłada się, iż do 2027 roku powstanie jeszcze jeden rodzinny dom dziecka.

Proponowany limit nowo powstałych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2025-2027 przedstawia się następująco:

Tabela nr 11. Limit rodzin

Rodzaj tworzonych rodzin zastępczych	Rok			Sposób realizacji
	2025	2026	2027	
Rodziny zastępcze zawodowe, w tym rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	2	3	3	Kontynuacja realizacji podpisanych umów i/lub pozyskanie nowej rodziny
Prowadzący rodzinny dom dziecka	6	6	7	

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

ZAKŁADANE REZULTATY

1. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej dotyczących wartości rodziny, poprzez podejmowanie działań profilaktycznych i promujących te wartości oraz wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo-wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych. Piecza zastępcza jest częścią systemu wsparcia społecznego. Sytuacja w pieczy zastępczej wynika z trudności na wcześniejszych etapach pracy z rodziną. Konieczne jest wzmocnienie współpracy z podmiotami, które działają na rzecz rodzin poprzez np. pracę z rodziną, profilaktykę zachowań ryzykownych, wspieranie dzieci w placówkach wsparcia dziennego, przeciwdziałanie przemocy domowej. Założeniem jest podejmowanie wszelkich możliwych, w ramach kompetencji, działań mających na celu doprowadzenie do zwiększenia liczby dzieci wracających do środowisk rodzinnych.
2. Stale pozyskiwanie nowych kandydatów do pełnienia niezawodowych i zawodowych form pieczy zastępczej, w tym utworzenie pogotowia rodzinnego, a w konsekwencji zwiększenie liczby miejsc w rodzinnej pieczy.
3. Istotne jest budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej oraz stworzenie warunków do umożliwienia wymiany doświadczeń między rodzicami zastępczymi oraz budowanie właściwych relacji między wychowankami.
4. Zmiana postrzegania systemu pieczy zastępczej wśród jego realizatorów, ale również mieszkańców Powiatu Śremskiego poprzez cykliczne spotkania realizatorów poświęcone rozwojowi pieczy zastępczej, kluczowych założeń, związanych z nimi zadań, podejmowanych działań, a także organizacja wydarzeń

w formie konferencji, szkoleń, spotkań poświęconych tematyce pieczy zastępczej i promocji rodzicielstwa zastępczego.

5. Poprzez dalsze profesjonalne wsparcie, dostęp do specjalistycznej pomocy, przyznawanie świadczeń fakultatywnych, organizowanie pomocy wolontariuszy, rodziny zastępcze będą mogły realizować powierzone zadania adekwatnie do potrzeb dzieci. Stały wzrost kompetencji wychowawczych i opiekuńczych rodzin będzie gwarantem profesjonalnego wywiązywania się z powierzonych zadań z zakresu pieczy zastępczej. Udzielane wsparcie ma przeciwdziałać również wypaleniu zawodowemu rodzin. Rodzinna piecza zastępcza jest najlepszym środowiskiem dla rozwoju dzieci, które nie mogą przebywać w rodzinie naturalnej. Działania skupiać się będą na rozwijaniu zawodowego charakteru funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz rodzinnego domu dziecka poprzez zapewnienie oczekiwanej atrakcyjnej ścieżki rozwoju, kontynuowanie oferty wsparcia z uwzględnieniem jej aktualizacji w zależności od potrzeb opiekunów zastępczych, umożliwienie dostępu do regularnej grupy wsparcia, a także upowszechniania roli rodzin pomocowych. Profesjonalizacja rodzinnej pieczy zastępczej to także dbanie o jakość pracy rodzin niezawodowych i spokrewnionych (system szkoleń, grup wsparcia, zapewnienie indywidualnego doradztwa psychologicznego, pedagogicznego).
6. Wyposażenie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w kompetencje społeczne i zawodowe pozwalające im na samodzielne, dobre funkcjonowanie po opuszczeniu pieczy zastępczej. Kwestia usamodzielniania wychowanków jest nadal obszarem wymagającym rozwoju. Pożądanym efektem jest również poprawa wskaźnika realizacji indywidualnych planów usamodzielnienia, możliwe przez zapewnienie kompleksowej pomocy i wsparcia osobom usamodzielnianym w realizacji IPU, w tym wsparcie rzeczowe i finansowe.
7. Podniesienie wiedzy i umiejętności kadry Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej, a także rodzin i osób pracujących na rzecz dziecka i rodziny. Tematy szkoleń powinny być wszechstronne, adekwatne do potrzeb i aktualnych problemów i trendów. Ważne, by pracownicy mogli zwiększać kompetencje w zakresie pracy na rzecz dzieci, ze szczególnymi potrzebami rozwojowymi, z niepełnosprawnościami lub zaburzeniami psychicznymi.

8. Dobra koordynacja i funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej. Istnieje potrzeba wzmocnienia współpracy na rzecz ograniczenia liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej poprzez organizację warsztatów, szkoleń dla realizatorów Programu, przedstawicieli służb i partnerów pracujących na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i ich rodzin, w celu wzajemnego poznania kompetencji, tworzenia spójnego i adekwatnego planu pomocy na rzecz dzieci i ich rodzin.

CELE PROGRAMU I PLANOWANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA

Dziecku, któremu rodzina biologiczna nie jest w stanie zapewnić opieki i wychowania należy zorganizować opiekę zastępczą. Rodzinna forma opieki zastępczej jest szasną na wzrastanie dziecka w warunkach zbliżonych do naturalnych. Kładąc nacisk na rozwijanie rodzinnych form opieki zastępczej oraz kompleksową pracę z rodziną biologiczną działamy na rzecz powrotu dziecka do domu rodzinnego. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wspieranie rodzin już funkcjonujących przyczyni się do wzmocnienia obecnego systemu opieki. Zakres udzielonego wsparcia wiąże się między innymi z pracą dotyczącą problemów opiekuńczo-wychowawczych dzieci umieszczonych w pieczy, trudności związanych z kontaktami z rodzinami biologicznymi, wypaleniem zawodowym. Opiekunowie zastępczy wkładają wiele pracy w przewyciężanie trudnych sytuacji wynikających z licznych negatywnych doświadczeń dzieci przyjętych na wychowanie tj. przemoc, alkoholizm, zagrożenie życia, sieroctwo, choroba, niepełnosprawność i innych często ze sobą scalonych wieloprotblemowo. Wyrównywanie braków i niedoskonałości rozwoju biologicznego, psychicznego, społecznego, kulturalnego dziecka jest przypisane opiekunom zastępczym. Aby mogli oni prawidłowo wypełniać powierzone funkcje powinni być wspierani przez instytucje i organizacje działające na rzecz dziecka i rodziny.

Zatem celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2025-2027 jest:

Tworzenie warunków do dalszego rozwoju pieczy zastępczej z Powiecie Śremskim oraz profesjonalizacja udzielanego wsparcia

Cel ten rozwinięty został o następujące cele szczegółowe, które wskazują na główne obszary działań Powiatu Śremskiego w obrębie zadań wynikających z pieczy zastępczej:

1. Wzmocnienie funkcji rodziny jako naturalnego środowiska opiekuńczo-wychowawczego dla dzieci.
2. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz integracja środowiska.
3. Wspieranie funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym.
4. Wspieranie wychowanków pieczy zastępczej, w tym zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego.
5. Wzmacnianie kompetencji społecznych i zawodowych wychowanków w procesie usamodzielniania.
6. Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej.

Cel 1: Wzmocnienie funkcji rodziny jako naturalnego środowiska opiekuńczo-wychowawczego dla dzieci

- Identyfikacja potrzeb: 1. Zapobieganie kierowaniu dzieci do pieczy zastępczej, poprzez pracę z rodzinami mającymi problemy w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz przeciwdziałanie ich dysfunkcyjności.
2. Wzmocnienie umiejętności rodzicielskich rodzin naturalnych w zakresie funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

	Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i podmioty współpracujące	Harmonogram realizacji	Zakładany poziom wskaźnika
A.	<p>Podejmowanie działań mających na celu wsparcie rodzin naturalnych w wypełnianiu ich funkcji rodzicielskich poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działania profilaktyczne, poradnictwo rodzinne, prowadzenie oddziaływań profilaktycznych w przedszkolach, szkołach, świetlicach środowiskowych, – prowadzenie zajęć warsztatowych dla rodziców wzmacniających ich kompetencje rodzicielskie, – wspieranie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne, terapeutyczne, pedagogiczne 	<p>Liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych</p> <p>Liczba przeprowadzonych warsztatów dla rodziców</p> <p>Liczba porad udzielonych rodzinom biologicznym</p>	<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe, gminy, CUS, OPS, kuratorzy, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe</p>	<p>2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu</p>	<p>Minimum 2 inicjatywy w ciągu roku</p> <p>Minimum 2 inicjatywy w roku</p> <p>Minimum 50 porad rocznie</p>
B.	<p>Promowanie wartości rodziny wśród lokalnej społeczności poprzez audycje, ulotki, artykuły w prasie, telewizji internetowej, a także organizowanie festynów rodzinnych, konferencji itp.</p>	<p>Liczba przeprowadzonych akcji i wydanych/opublikowanych materiałów</p>	<p>CUS, OPS, instytucje i organizacje pozarządowe z terenu Powiatu Śremskiego</p>	<p>2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu</p>	<p>Minimum 2 inicjatywy w ciągu roku</p> <p>Minimum 5 publikacji w roku</p>

C.	Praca z rodziną mającą trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez wsparcie asystenta rodziny	Liczba zatrudnionych asystentów Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta	CUS, OPS	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	Zatrudnianie minimum 1 asystenta rodziny w gminie - * - *
----	--	---	----------	--	---

Cel 2: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz integracja środowiska

Identyfikacja potrzeb:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej. 2. Rozwijanie wsparcia rodzin, żeby mogły lepiej przygotować się do pełnienia roli opiekunów zastępczych, wzmacnianie w zdobywaniu pierwszych doświadczeń. 3. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, w tym zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych. 4. Rozwijanie możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu i socjalizacji opiekunów zastępczych z dziećmi.
------------------------	---

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i podmioty współpracujące	Harmonogram realizacji	Zakładany poziom wskaźnika
A Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie wiedzy o rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba i rodzaj przeprowadzonych działań informacyjno-promocyjnych Liczba rozpropagowanych materiałów promocyjnych Liczba zrealizowanych	PCPR we współpracy z partnerami, w tym lokalnymi mediami	2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 2 inicjatywy w roku

		publikacji dotyczących pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej Liczba spotkań dotyczących promowania rodzinnych form pieczy zastępczej			
B	Prowadzenie kampanii promujących idee rodzicielstwa zastępczego mających na celu pozyskanie kandydatów na rodziców zastępczych, w tym do prowadzenia rodzinnych domów dziecka	Liczba kampanii Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia poszczególnych form pieczy zastępczej	PCPR we współpracy z partnerami	2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 1 kampania w roku
C	Prowadzenie kwalifikacji oraz organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz do prowadzenia rodzinnych domów dziecka	Liczba osób które otrzymały pozytywną kwalifikację do szkolenia Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów Liczba osób które ukończyły szkolenie	PCPR	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 6 osób w roku Minimum 1 szkolenie w roku Minimum 6 osób w roku
D	Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych, w tym pogotowia rodzinnego oraz rodzinnego domu dziecka	Liczba zawartych nowych umów na pełnienie funkcji rodziny zastępczej	PCPR, Powiat	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	W założeniu do limitu rodzin*

		zawodowej, rodzinnego domu dziecka			
E	Integracja środowiska rodzinnej pieczy zastępczej, m.in. poprzez organizowanie spotkań integracyjnych i okolicznościowych, w tym obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego	Liczba i rodzaj zorganizowanych inicjatyw	PCPR we współpracy z partnerami	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 1 inicjatywa w roku
F	Organizacja inicjatyw i warsztatów integracyjnych oraz rozwojowych dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, w oparciu o zgłoszone potrzeby rodzin bądź potrzeby zauważone przez pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej	Liczba przeprowadzonych inicjatyw Liczba uczestniczących dzieci	PCPR we współpracy z partnerami	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 1 inicjatywa w roku
G	Realizacja programów i projektów na rzecz pieczy zastępczej	Liczba realizowanych działań Liczba osób wspartych działaniem	PCPR we współpracy z partnerami	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 1 projekt w okresie obowiązywania programu -*

Cel 3: Wspieranie funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym

- Identyfikacja potrzeb:
1. Rozwijanie oferty wsparcia dostosowanej do potrzeb opiekunów zastępczych, w tym dostęp do specjalistycznych usług w formie indywidualnej i grupowej.
  2. Stworzenie warunków do wymiany doświadczeń między rodzicami zastępczymi oraz budowanie właściwych relacji między wychowankami.
  3. Zapewnienie oferty specjalistycznych szkoleń i warsztatów podnoszących kompetencje i umiejętności opiekunów zastępczych, szczególnie w zakresie wsparcia dzieci o szczególnych potrzebach oraz z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb opiekunów.

	Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i podmioty współpracujące	Harmonogram realizacji	Zakładany poziom wskaźnika
A.	Organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych w oparciu o zgłoszone potrzeby rodzin bądź potrzeby zauważone przez pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej	Liczba przeprowadzonych szkoleń	PCPR we współpracy z partnerami	2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 2 w roku
B.	Udzielanie rodzinom zastępczym specjalistycznego wsparcia, w tym: psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, mediacyjnego oraz terapeutycznego	Liczba rodzin objętych specjalistycznym wsparciem Liczba osób (dorośli i dzieci) korzystających ze wsparcia Liczba i rodzaj specjalistów	PCPR	2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 20 rodzin w roku Minimum 50 osób Minimum 5 specjalistów
C.	Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz rodzinnym domom dziecka wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba zatrudnionych koordynatorów	PCPR, Powiat	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	5 koordynatorów Minimum 40 rodzin

		Liczba rodzin objętych wsparciem koordynatorów			
D.	Wsparcie materialne rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka poprzez udzielanie świadczeń na pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, świadczeń fakultatywnych, świadczeń wynikających z zawartych umów	Liczba rodzin objętych pomocą Liczba dzieci przebywających w rodzinach Formy udzielonych świadczeń Wydatkowana kwota świadczeń	PCPR we współpracy z Powiatem oraz innymi powiatami	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	-*
E.	Prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka	Liczba zorganizowanych spotkań	PCPR	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	1 x w miesiącu
F.	Wsparcie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka poprzez rodziny pomocowe	Liczba rodzin, które skorzystały ze wsparcia rodziny pomocowej Liczba rodzin pomocowych	PCPR	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	- *
G.	Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich	Liczba rodzin, które skorzystały ze wsparcia osoby do pomocy Liczba zatrudnionych osób do pomocy	PCPR	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	6 rodzin rocznie Minimum 6 osób rocznie

H.	Organizacja pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, min. w pomocy w nauce, organizacji czasu wolnego	Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia wolontariuszy	PCPR przy współpracy z wolontariuszami oraz partnerami	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	-*
I.	Wsparcie funkcjonowania rodzin zastępczych zawodowych poprzez podniesienie ich wynagrodzenia	Ilość podwyżek wynagrodzenia	PCPR, Starostwo Powiatowe	2025-2027	Minimum 1 x w roku
J.	Organizowanie grupowego wsparcia dla opiekunów zastępczych w formie m.in. warsztatów wyjazdowych, turnusów edukacyjnych, szkoleń wzmacniających kompetencje opiekuńczo-wychowawcze	Liczba zorganizowanych inicjatyw Liczba uczestników	PCPR	2025-2027	Minimum 1 x w roku Minimum 20 osób
K.	Organizowanie grupowego wsparcia dla dzieci w pieczy zastępczej wraz z otoczeniem w formie m.in. wyjazdowych warsztatów, turnusów edukacyjnych	Liczba zorganizowanych inicjatyw Liczba uczestników	PCPR	2025-2027	Minimum 1 x w roku Minimum 20 osób
L.	Zapewnienie diagnozy pogłębionej dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej.	Liczba przeprowadzonych diagnoz	PCPR	2025-2027	Minimum 3 rocznie
M.	Zapewnienie fachowej literatury w dziedzinie wychowania dziecka, wzmacniania kompetencji opiekuńczo-wychowawczych poprzez utworzenie mobilnego punktu bibliotecznego przy współpracy z Biblioteką Pedagogiczną.	Liczba utworzonych punktów	PCPR przy współpracy z partnerami	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 1 rocznie, np. podczas organizacji wydarzeń na rzecz pieczy zastępczej
N.	Wspieranie rodzin zastępczych wychowujących dzieci i młodzież z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji społecznej	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z poszczególnych form rehabilitacji społecznej	PCPR przy współpracy z partnerami	2025-2027	Minimum 5 dzieci

O.	Współpraca PCPR na terenie innych powiatów dotycząca możliwości przyjęcia dziecka w pieczy rodzinnej pieczy zastępczej, do placówki poza terenem powiatu, zawieranie porozumień z powiatami w zakresie ponoszenia kosztów pobytu dzieci w rodzinnej/instytucjonalnej pieczy	Liczba dzieci przebywających w rodzinie zastępczej poza powiatem Liczba dzieci przebywających w placówkach poza powiatem Wydatkowana kwota na utrzymanie dzieci w pieczy poza powiatem	PCPR we współpracy z innymi powiatami	2025-2027	-*
----	---	--	---------------------------------------	-----------	----

Cel 4: Wspieranie wychowanków pieczy zastępczej, w tym zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego

Identyfikacja potrzeb:

1. Rozwijanie współpracy z ośrodkami pomocy społecznej/centrum usług społecznych, aby identyfikowały problemy w rodzinie pochodzenia dzieci i podejmowały adekwatne działania.
2. Uregulowanie współpracy z ops/cus, w tym z asystentami rodziny, sądem, w tym z kuratorami oraz rodziną pochodzenia i innymi bliskimi wychowankowi osobami.
3. Wdrożenie rozwiązań poprawiających przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi podmiotami działającymi w zakresie pomocy społecznej, wsparcia dziecka, rodziny i pieczy zastępczej.

	Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i podmioty współpracujące	Harmonogram realizacji	Zakładany poziom wskaźnika
A.	Dążenie do skrócenia tymczasowej opieki zastępczej i uregulowania sytuacji prawnej dzieci poprzez stałą współpracę ze sądem, kuratorami, asystentami rodzin, ośrodkami adopcyjnymi	Liczba sporządzonych planów pomocy dziecku, w tym przy udziale asystenta rodziny	PCPR, CUS, OPS	2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu	

B.	Wzmocnienie współpracy i wymiana informacji międzyinstytucjonalnej na rzecz dziecka i rodziny	Liczba zorganizowanych spotkań Liczba uczestniczących podmiotów w spotkaniu	PCPR, CUS, OPS, Sąd, kuratorzy sądowi i społeczni, policja, placówki służby zdrowia, PPP, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, etc.	2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu	1 x na kwartał w okresie obowiązywania programu -*
C.	Umożliwienie i pomoc w kontaktach dzieci przebywających w pieczy zastępczej z rodziną biologiczną, m.in. w pokoju przyjaznym dziecku	Liczba zorganizowanych spotkań Liczba uczestniczących rodzin w spotkaniu Liczba dzieci uczestniczących w spotkaniu	PCPR	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 50 spotkań rocznie Minimum 20 rodzin rocznie Minimum 20 dzieci rocznie
D.	Monitorowanie urlopowań do domów rodzinnych dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci urlopowanych do domów rodzinnych	PCPR	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	-*
E.	Uwzględnienie zdania dzieci dotyczącego pobytu w pieczy i zgłaszanych potrzeb	Liczba wysłuchań dzieci przed okresowymi ocenami.	PCPR	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	-*
F.	Objęcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej wstępną diagnozą psychofizyczną, wraz ze wskazaniem potrzeb dziecka w zakresie opiekuńczym, rozwojowym, emocjonalnym i społecznym przygotowaną przez pedagoga	Liczba sporządzonych diagnoz	PCPR	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	-*
G.	Przeprowadzanie szkoleń z zakresu prawidłowych metod	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach	PCPR, PPP, CUS, OPS	2025-2027, przez cały okres	Minimum 10 osób w roku

	wychowawczych dla rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Liczba zorganizowanych szkoleń		obowiązywania programu	Minimum 1 w roku
H.	Umożliwienie rodzinom biologicznym specjalistycznego poradnictwa, w tym prawnego, psychologicznego, pedagogicznego	Liczba i rodzaj udzielonych porad Liczba osób, które skorzystały z poradnictwa	PCPR, PPP, CUS, OPS, kuratorzy	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	-* Minimum 10 osób w roku
I.	Kontrolowanie sytuacji rodziny po jej reintegracji	Liczba wizyt u rodziny po reintegracji	CUS, OPS, kuratorzy	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	-*

Cel 5: Wzmacnianie kompetencji społecznych i zawodowych wychowanków w procesie usamodzielniania

Identyfikacja potrzeb:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie aktywności oraz samodzielności życiowej wychowanków pieczy zastępczej. 2. Wzmacnianie różnorodnych kompetencji w celu przygotowania do samodzielnego życia. 3. Zapewnienie wsparcia merytorycznego i finansowego dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. 4. Rozwój oferty wsparcia specjalistycznego dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. 			
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i podmioty współpracujące	Harmonogram realizacji	Zakładany poziom wskaźnika

A.	Podnoszenie wiedzy i świadomości wychowanków pieczy zastępczej na temat znaczenia procesu usamodzielnienia	<p>Liczba opracowanych publikacji</p> <p>Liczba rozpropagowanych publikacji</p> <p>Liczba informacji na stronach internetowych PCPR</p> <p>Liczba zorganizowanych szkoleń/spotkań/pogadarek nt. procesu usamodzielnienia oraz liczba uczestników</p> <p>Liczba wychowanków w wieku 15+ współpracujących z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej</p>	PCPR we współpracy z partnerami	2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu	<p>Minimum 1 publikacja rocznie</p> <p>Minimum 5 informacji</p> <p>Minimum 1 wydarzenie z udziałem minimum 10 osób</p> <p>_*</p>
B.	Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych	<p>Liczba realizowanych indywidualnych programów usamodzielnienia</p> <p>Liczba wychowanków, którzy zakończyli proces usamodzielnienia</p> <p>Liczba pracowników współpracujących z osobami usamodzielnianymi</p>	PCPR	2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu	_*
C.	Udzielanie pomocy pieniężnej zgodnie z obowiązującym prawem	Liczba wychowanków korzystających z różnych	PCPR	2025-2027, na bieżąco, przez cały	_*

	na: – kontynuowanie nauki, – usamodzielnienie, – zagospodarowanie	form wsparcia Kwota wydatkowanych środków		okres obowiązywania programu	
D.	Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych w tym: – wsparcie w opłaceniu czynszu za mieszkanie, – pomoc w pozyskaniu mieszkania z zasobów gminy	Liczba osób korzystających z pomocy w opłaceniu czynszu za mieszkanie Liczba zaopiniowanych wniosków o przydzielenie mieszkania socjalnego Liczba wychowanków, którzy uzyskali mieszkania z zasobów gmin	PCPR, gmina	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	-*
E.	Wsparcie specjalistyczne wychowanków pieczy zastępczej poprzez konsultacje psychologiczne, prawne, pedagogiczne, etc.	Ilość i rodzaj udzielonego wsparcia Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia	PCPR we współpracy z partnerami	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	-*
F.	Organizowanie grupowego wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w formie m.in. wyjazdowych warsztatów, turnusów edukacyjnych.	Liczba zorganizowanych inicjatyw Liczba uczestników	PCPR	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	1 raz w roku Minimum 10 osób
G.	Wspieranie wychowanków w procesie usamodzielniania poprzez zakup voucherów edukacyjnych wzmacniających kompetencje społeczne	Liczba wychowanków objętych wsparciem Rodzaj zakupionych voucherów	PCPR	2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	Minimum 3 wychowanków rocznie Minimum 3 vouchery rocznie
H.	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla osób usamodzielnianych	liczba wychowanków korzystających ze wsparcia specjalistycznego; rodzaj wsparcia;			

Cel 6: Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej

Identyfikacja potrzeb: 1. Wspieranie specjalistów z zakresu pieczy zastępczej sprzyjających doskonaleniu narzędzi i umiejętności.
2. Dobra kondycja i funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej.
3. Wzajemne poznanie kompetencji, wymiany dobrych praktyk, tworzenia spójnego i adekwatnego systemu wzmacniającego współpracę.

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i podmioty współpracujące	Harmonogram realizacji	Zakładany poziom wskaźnika
A. Doskonalenie umiejętności oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu kadry PCPR w Śremie oraz pracowników podmiotów realizujących zadania z zakresu wsparcia systemu pieczy zastępczej poprzez szkolenia, konferencje, superwizje, seminaria m.in. w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, wysłuchania dziecka, etc.	liczba szkoleń, konferencji, superwizji, seminariów; liczba uczestników szkoleń, konferencji, superwizji, seminariów; liczba pracowników PCPR podnoszących swoje kompetencje;		2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu	
B. Standaryzacja pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz wypracowanie efektywnych metod działania.	liczba opracowanych procedur;		2025-2027, na bieżąco, przez cały okres obowiązywania programu	
C. Superwizja pracy pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej.	liczba spotkań; liczba osób uczestniczących w spotkaniach;		2025-2027, przez cały okres obowiązywania programu	
D. Doskonalenie współpracy podmiotów na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.	liczba i rodzaj działań podejmowanych w partnerstwie na rzecz dziecka i rodziny;			

E.	Podniesienie poziomu zaangażowania innych instytucji na rzecz pracy z rodziną zastępczą poprzez zapraszanie do udziału w okresowych ocenach sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz ocenach rodzin zastępczych.	liczba przeprowadzonych ocen, w tym przy udziale przedstawicieli innych instytucji;			
F.	Organizacja spotkania z innymi PCPR w zakresie wymiany doświadczeń oraz dobrych praktyk.	ilość spotkań.			

*wartość trudna do oszacowania zależna od potrzeb i uwarunkowań w danym roku realizacji programu

PODSUMOWANIE

Przedstawiony Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2025 – 2027 wyznacza kierunki działań, zmierzające do dalszego rozwoju pieczy zastępczej oraz profesjonalizacji udzielanego wsparcia.

Zakłada kontynuację działań, realizowanych na terenie Powiatu Śremskiego w zakresie wspierania procesu wychowawczego oraz zapewnienia dzieciom dotkniętym koniecznością wychowywania poza rodziną naturalną właściwej opieki i wychowania w pieczy zastępczej. W sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej podjęcie pracy z rodziną pochodzenia dziecka umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe dążenie do przysposobienia, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka zapewnienie opieki i wychowania w środowisku zastępczym. Program sygnalizuje również potrzebę podejmowania działań wzmacniających system wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo-wychowawczą i rodzin dysfunkcyjnych, co przyczyniłoby się do zmniejszenia skali zjawiska potrzeby umieszczania dzieci w systemie pieczy zastępczej.

Program odnosi się również do ważnego aspektu jakim jest pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych dla dzieci, bowiem aktualnie dzieci te ze względu na małą liczbę kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej oraz brak miejsca w istniejących już rodzinach, mogą zostać umieszczone poza terenem Powiatu Śremskiego, w tym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Szczególnie dotyczy to dzieci w wieku nastoletnim, których funkcjonowanie warunkuje dodatkowe wyzwania opiekuńczo-wychowawcze dla rodziców zastępczych. Ze względu na kryzys pieczy zastępczej w zakresie wolnych miejsc dochodzi do sytuacji, w których dzieci zmuszone są pozostać w środowisku dysfunkcyjnym.

Kluczowe w programie jest przygotowanie młodych dorastających ludzi do procesu usamodzielniania, skupienia uwagi na ich indywidualnych predyspozycjach oraz potencjale do odkrycia. Szereg inicjatyw skierowanych do młodzieży, stworzenie podwalin pod ich wspólną integrację oraz przekazanie podstaw wkraczania w dorosłe życie jest rozwiązaniem które ma na celu właśnie proces usamodzielniania.

Istotne jest wspieranie istniejących już rodzin zastępczych w pełnieniu powierzonych im funkcji. Aby sprostać tym zadaniom niezbędna jest ścisła współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami, a także wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny, w tym wyspecjalizowanych szkoleń, spotkań ze specjalistami, umożliwienie funkcjonowania grupy wsparcia.

W oparciu o doświadczenia Program kładzie również nacisk na rozwój współpracy między lokalnymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, jego realizacja wymaga zaangażowania i odpowiedzialności ze strony wielu instytucji tj. samorządów, Sądu, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie oraz rodzinnej pieczy zastępczej, gmin i ośrodków pomocy społecznej/centrum usług społecznych działających na terenie Powiatu Śremskiego, kuratorów, policji, placówek oświatowych, placówek służby zdrowia, lokalnych organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, itd.

Pełna współpraca wymienionych podmiotów pozwoli na realizację Programy w sposób efektywny i zgodnie z zamierzonymi celami.

ZASTĘPCA KIEROWNIKA

A. Kusznik
Agnieszka Kusznik

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

TABELE

Nr tabeli	Nazwa tabeli	Strona
Tabela nr 1	Liczba rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej (stan w dniu 3 grudnia 2024 r.)	11
Tabela nr 2	Dane dotyczące pracy asystentów rodziny w gminach na terenie Powiatu Śremskiego	13
Tabela nr 3	Liczba wszczętych procedur „Niebieskich Kart”	17
Tabela nr 4	Statystyki dotyczące liczby mieszkańców Powiatu Śremskiego, co do których zachodzi podejrzenie, że zostali dotknięci przemocą w rodzinie w latach 2020-2023	18
Tabela nr 5	Statystyki dotyczące liczby mieszkańców Powiatu Śremskiego, co do których zachodzi podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w latach 2020-2023	19
Tabela nr 6	Rodzinna piecza zastępcza na terenie Powiatu Śremskiego z podziałem na poszczególne typy rodzin (stan na ostatni dzień roku sprawozdawczego 2022,2023 oraz stan w dniu 3 grudnia 2024)	21-22
Tabela nr 7	Dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Śremskim (stan na 30 czerwca 2024 r.)	24-25
Tabela nr 8	Opuszczenie pieczy zastępczej przez dzieci w latach 2022-2024	25
Tabela nr 9	Pomoc dla osób usamodzielnianych	27-28
Tabela nr 10	ANALIZA SWOT	33-36
Tabela nr 11	Limit rodzin	39

WYKRESY

Nr wykresu	Nazwa wykresu	Strona
Wykres nr 1	Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg przyczyn	14
Wykres nr 2	Liczba dzieci w pieczy zastępczej (stan na ostatni dzień roku sprawozdawczego w latach 2022 i 2023 oraz w dniu 3 grudnia 2024 r.)	24
Wykres nr 3	Liczba osób, które ukończyły szkolenie i otrzymały świadectwo jego ukończenia	26

RYSUNKI

Nr rysunku	Nazwa rysunku	Strona
Rysunek nr 1	Podział rodzinnej pieczy zastępczej	20